Incipit ſmo venbil' Mgri Joh Gerſon Cā
cellarij Pariſien· de Efficatia orõnis·

Sit oratio vel obſecracõ· agilis ⁊ expe
dita· bonis aſſociata· paciēs· et be
nigna· ſit libera nec ſeruilit' alligata
ſit amicabilis ⁊ modeſta· ſit demū hu
milis ⁊ ſubiecta. Sit igr̄ agilis ⁊ expedita. Abſt
inete inq̄t· tanq̄ curſor leuis explicās vias ſu
as. et ſicut virgula fumi· queadmodū poſtula
bat que dicebat. Dirigat' orō mea ſicut icēſu.
Hoc autē fit· ſi obediam⁹ btō petro· abſtinen
tes nos a cōcupiſcētijs· que militāt aduerſus
aiaȝ. Potuerat nūc ⁊ poſteius trahi ſermo nē
p cōcordātias· ex ſcriptura ad erudicōeȝ mora
liū aſſumptas· ſȝ ecce crebrius occurrit in ipa
meditacōe mea ſtudioſitas ſpeculatrix· poſtu
lās· ut ꝓpōes aliq̄s doctrinales ⁊ ſcolaſticas
eliciēs iſererē. Fiat hoc itelligat ſtudioſitas.
Efficacōr ē orō· ceteris paribȝ· q̄ ſpūalior ē· et a
carnalibȝ deſiderijs remotior. Hic ē qꝫ veri ado
ratoēs· adorant deum in ſpū ⁊ veritate· Orabo
ſpiritu inquit apoſtolus orabo et mente. Non
ſic quos icrepat xp̄s ex verb' yſaie Pl's iſte la
bijs me hõrat· cor aūt eoꝝ lō· eſt ame. Effica
cōr ē ceteris pibȝ· theologoꝝ orō· q̄ ſup̄ fidē ſim
plitiū· claiorē ⁊ puriorē habēt de diuia boitate

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

cognicōem. Eſt enim talis orō ſpūalior et a fan taſmatibꝫ corporeis alienacōr. Hec orō ꝯquirit̄ cū ſūma difficultate et paſcit animā ſcd̄ Anthonīū de oracōe extatica. ¶ Efficax eſt puerorū baptiſatorū oracio. in quibꝫ nondū vigent deſideria carnalia. quia per regeneracōem facti ſunt filij dī. et placabiles ei. Hinc ē illud pſalmiſte Ex ore infantiū et lactentiū. etc̄ Maxima debetur puero reuerentia. Ve ve q̄ verb. opibus. aut exemplis proſtituūt hanc puritatē angelicā. ¶ Sit oracō bonis aſſociata Cōuerſacōem inquit veſtrā habentes bonā. Impoſſibile ē enī ſicut iq̄t iheronimus multoꝝ p̄ces nō exaudiri. Propterea dicit̄ apud matheū ſFactus eſt cōuētus ut oraret. Vnde et habitabāt apl̄i piter dū illos orātes illuſtrauit diuinitatis pleitudo. Propterea ē illa xp̄i ꝓmiſſio Si duo vel tres ꝯſenſeint ex vobis de oī re ſup̄ t̄rā. fiet eis a pr̄e meo. ¶ Colligamꝰ hic ſpeculatiuas tres doct̄nas. Efficacōr ē ceteis pibꝫ orō multitudīs ꝓceſſiōalē et localē adunate q̄ꝫ dū ſūt loco ſepati. Ad hmōi ꝓbacōez. ſatis eſſe dꝫ vſus ecc̄ie. Efficacōr eſt orō ceteis pibꝫ .ſ. dū fit pro vniuerſali eccleſia et ad eiꝰ p̄ceptū ł ordinaciōez. q̄ꝫ dū fit tm̄mō ꝓ ſeipo. Efficacōr ē orō multitudīs dū illic pſtiti etiā et pc̄coēs orāt q̄ꝫ ſi nulla īūgēt̄ taliū orō ¶ Sit orō paciēs et beigna

Queadmodū illatas iniurias oportet pegrinū ſuſtinē ut nō reſpōdeat cuilibet fatuo · nec liti get · pdatq; de ſuo · ut poci⁹ pacē retineat · ſic eſſe debet orō · qđ nōt ꝯſeqūter · vt dū in eo qđ detrectāt de vobis tāq̄ de malefactoibus · ex bo nis conſiderātes · glorificēt deū in die viſitacō nis · qū ſcʒ dicēt · Hi ſūt quos aliqū habuim⁹ ī deriſū et inſilitudiēm īpperij · Nos iſēſati vitā il loꝝ eſtiabamus inſaniā ⁊ finē illoꝝ ſine hōre · ecce quō cōputati ſūt iť filios di ⁊ īnť ſcōs ſors illoꝝ ē · Colligam⁹ ⁊ hic ťplicem ſpeculacōem · ¶ Efficax ē plurimū illorum orō q̄ diffamacio nes ⁊ detractiōes patiūť et ꝑ veritate vľ iuſti tia ſuſcipiūt · patuit illud ī dauid ťſpēu ſemei maledici · et de ſara filia raguelis · de Jerobo a · Job · ⁊ ſilˡibus · ubiquilibʒ ꝑ maledictiōe incli nauit ſe et ſuſcepit bñdictiōeʒ ¶ Efficax ē pau perum oratio · ſicut dicit pſalmiſta · Exaudiuit paupes dñs et victos ſuos non dſpexit · Simi lis eſt oratio de his q̄ infirmitatibʒ corporeis ğ cias agūt deo et orant · Qđ vidit apľs dū ayt virtus in infirmitate perficitur · Tot orauit lig uis lazarus quot vulnera habuit · ¶ Efficax ē plurimū oracio eoꝝ q̄ ſpirituales temptacōes ſuſtinent pacienter in anima que moleſtiores ſunt aliquando aput volentes bene viuere q̄ corporales moleſtie vel pauptas exterior · Nō

exterior. Nota de blaſphemia. Nota qui iſaniūt
Quũ deſinit cõſolacões expiri. ſm illud. Scdm
multitudiẽ; dolorũ meoꝝ in. cor. m. cõ. t. l. a. m
¶ Sit orõ libera nec obligata nec alligata reb;
huius mũdi per vincula cupiditatis. Proptéa
ſubdit petrus. Quaſi liberi. libertati ſcil; tali. q̃
ſũma igenuitas eſt. i q̃ ſeruitus xpi cõprobatꝛ
Eſt enim fallax altera quedã libertas. oĩ ſeruí
tute deterior. Quã notat petrus cũ ſubdit. Non
quaſi velamẽ habẽtes malitie libertatẽ. ſed ut
ſerui dei. Talis eſt peccator q̃ velut onagrũ ſe
liberũ natũ putat. dũ dimittitꝛ ut poſt deſideria
cordis ſui in adinuẽcõibus ſuis eat. quaſi bos
laſciuiẽs ꝛc̃ Sed nihil eſt infelitius. dicẽte Au
guſtino. felicitate et impunitate peccantiũ. O
infelix inquit de quodã cui peccare licebat. ſi
cut ex ſententia plathonis. deducit boetius.
¶ Colligantur h ſpeculatiue tres veritates.
¶ Efficacior eſt ceteris paribus. oratio religi
oſorum. quibus ex voto vel regula. peccare
minus licet. q̃p aliorũ. ſi in religionis ſue ter
minis. abſq; tranſgreſſione ſeipſos coherce
ant. occupacõnum terrenarum non inuoluãt
pedes affectionum ſuarum. ¶ Acceptabilis
eſt plurimum oratio ſolitariorum in deſerto
vbi dicente Ihẽr. neſcio quid ſerenius emicet
et liberi⁹ intus euolat ad penetrãdũ celeſtia.

Sic omnis religio · quãto ſibi ſufficiencior eſt
ſollicitudinis minus habens · tãto eſt ad cõti
nuacõnem cõtemplacionũ abilior·licet non ſp
ad inchoacionẽ· Notetur experiẽcia · Acceptabi
lior eſt orõ pro ſeipo vel pro paucis quo ad ſa
tiſfactionem faciendam q̃ꝫ dum ꝓ plurimis ꝑ
ceptione bonorũ tempaliũ ſemet orãs obliga
uit ·Et hic eſſet grandis ĩquiſicõ de valore ora
cionis diuerſis aſpectibꝫ · Nota de xij faciebus
orõnis. ¶ Sit orõ amicabilis et modeſta·Con
uenit ad id qd ſubdit petrus·Omẽs honorate
fraternitatem diligite·deũ timete regem hõra
te·Hic ioſeph pegrinãtes fratres cõmonuit
ne iraſcimini inquit ĩ via·Et q̃ꝫ morũ conformi
tas multũ proficit·vnde Exodi 12·Eadẽ lex erit ĩ
digene et coloni qui pigrinãtur apud vos·Et
exodi 22·Pẽgrino moleſtus nõ eris Ipſi enĩ
pegrini fuiſtis in terra egipti · Conſequenter
neceſſaria eſt orõis modeſtia quam generat ti
mor dei ꝓpterea p̃me pet̃ 2· Nolite inquit pere
grinari ĩ feruore qui ad temptacõeꝫ vobis fit·
zelus abſqꝫ diſcrecione p̃cipitat. ¶ Efficacior ẽ
ceteris paribꝫ oracõ ꝓ inimicis·quãto videtur
difficilior et ex maiori caritate ortum habens·
Nota d ſamuele ⁊ moyſe etc̃. ¶ Acceptabilior
eſt ceteris paribꝫ oracio pro regibꝫ et principi
bus et alijs in poteſtate conſtitutis · quãtum

bonum cõmune excedit particulare. Jtem cul pabiles valde ſūt maledictionem eis imprecã tes. quibus et maxime miſerandum q̄p habent homines ſup capita ſua. Auguſtin9. Jn nullo ita repi iratum deum mihi 7c̄ Si vis applica.
¶ Efficatior eſt oratio. quãto verecundior eſt ſub deo. et caſti timoris plus retinẽs. Bernh.
Jn veritate cõperi nihil eſſe ita efficax ad g̃ciã dei inueniẽdam vel ad cõſeruandam vel impe trãdam q̄p ſi ſemp inueniaris non alta ſapere. ſed ſapere ad ſobrietatẽ. Denique. beatus vir q̃ ſemper eſt pauidus. ¶ Sit oratio humilis et ſubdita. Juxta qđ cõcludit̄ i epl'a. Sbditi eſto te i oi timore dñis. nõ tãtũ bonis 7 modeſtis. ſ; etiã diſcolis. Hec ē ei gr̃a 7c̄ Jtaq; cũ dĩna lex iubeat. q̃ obduãt aurẽ ſuã ne exaudiat hanc le gẽ orõ ei9 ſcđm ſapientẽ. eſt execbil'. ꝓptea obe diẽtiũ ſẽp et huiliũ. deo placuit orõ. Orõ eĩ hu miliãtis ſe penetrat celos. ¶ Eſt autẽ huilitas triplex. Jn intellectu. in affectu. et in effectu. Ex cuius huilitatis carẽtia p̄ſertim in itellectu. et ex depuacõe i affcũ ↄſgẽte. ꝓuenerũt oẽs er rores 7 ſcãdala eccia ſcã dei dũ .ſ. hũana p̄ſũp cõ. nõ vult captiuaȇ oẽ; intellectũ in obſeq̃ũ fidei ſed querit ãbulaȇ in magnis 7 mirabilib; ſuper ſe declarat hoc pulchre actor ſumme de vicijs 7 ũtutib;. aſſignãs cauſas erroꝝ cc̄ fidẽ

Tractatu de fide circa finem. Ecce enim intellcūs
ſupba preſūptione dicit aliqñ oracōez nil valē
Quare. ¶ Quia tenet vel oīa de neceſſitate abſo
luta euenire. vł deū terrena nō curare. vł oīa for
tuite agi. Sicut nōt Claudianus. Sepe mihi du
biū rc̄. Aut quia deus ſic res adminiſtrat ut r
eas pprios motus agere ſinat. Et ita q̄d profi
cit inquiūt oratio. ¶ Fuerūt tandem alij qui di
cerent. non niſi ab irradiacōe celeſti ſuſcipere
virtutem. ut alkindus de radijs. ¶ Fuerūt qui
negarūt vocalit orādum eſſe aut ī ſacris locis
pluſquā pphanis. Dixerūt alij qꝫ orōnes eccle
ſie omēs pollute ſint per ſymoniā. Dixerunt a
lij ut beggardi non eſſe vocalit orādū ſed tan
tum mētalit in quadā libtate ſpūs. qñ dicunt
non ſubici p̄ceptis diuinis. Sed et errores alios
quos oēs dirimit fides propt q̄d reddit apd
deū inefficax orō quā ī fide fieri debere tradidit
Jacobus. Poſtulet inquit in fide. Hic late pa
tet materia grādis ſup factis ppe rc̄. Tandem
ſub epilogo cōcludēs dicam⁹ qꝫ aduerſus īſul
tus aduerſarie poteſtatis. aduerſus ſciſmata
r errores r ſcandala ſpūalis nequicie. aduer
ſus demq; laq̄os omēs quos ī via pegriacōis
nr̄e abſcōdūt ſupbi. efficaciſſimū remediū ē ha
bere comitem oracōem. fide r ſpe ſubmixam et
aīatā caritate. Vnde fidelis rex Joſaphat

ait·2·palipomenō·2·Cum ignoremus q̄d agē debeamus·hoc ſolum habemus reſidui·ut oculos noſtros ad te dirigamus per orationem ſcilicet·que victrix et dn̄a nature eſt.

Explicit ſmo venebil' Mgr̄i Joh Gerſon Cācellarij Pariſien̄· de Efficatia orōnis·cui⁹ thema fuit·Obſecro vos tanq̄ aduenas ac̄ factus in Concilio Conſtātien̄.

¶ Tractatus de diuerſis diaboli tēptacōib; mgr̄i
Johis Gerſon cancellarij pariſieñ doctiſſimi
atq; deuotiſſimi viri.

¶ De tēptacōibus diūſis.

Ad nos ſub dei manu hūiliandos ad
q; cognoſcēdā utcūq; generali noti
ciā nrā; i virtutū itinere pergrādē ig
norantiā. ad demū adūſus omnem
inimici neq̄tiā noſtrā fragilitatē ībecillitatēq;
ſciendā ut in nobis admodū nichil verū in dei
ſolum atq; ſanctoꝝ fidam⁹ auxilijs michi ꝓpo
ſitum eſt ſubtiles nō nullas inſidias enumera
re quas cunctis nr̄is opibus hoſtis humani
generis diabolus ingerit quo nā. ſ. pacto in eo
omī quod cogitamus. loq̄mur. operamur. dece
pcōis ſue tendit laq̄os ſemperq; nitit̄ adūſus
eos p̄ſertim quos diuino famulatui magnope
cernit intentos. quos videlicet ſub ſpē boni ſi va
let ad malum cōuertāt. Ipſe nāq; fallaciſſimi
latrōis inſtar vie ſocietati q; bonoꝝ ſe ꝯmiſcet
Et quoadusq; feriēdi ac occidēdi aīmā. opor
tunum tēpus nanciſcatur. ſeſe fingit amiciſſi
mū Tum ratus ꝯgruū tempus adeſſe. per ad
mixtioēm malicie alicuius. ſanctam actionem
ꝓrſus ꝯmaculaē molit̄. ſiue inicio ſiue medio
ſiue fine opis Cū vero impedimentū bone ac

tioni preſtare nequit quominus ipſa perfici
atur·intentionem ſaltim conatur corrumpere·
puta ut eius operationis finis conſtituatur p
uerſus·aut inanis gloria·aut quelibet carna
lis voluptas At ſi actionis principium cona
tus eluſerit ſuos: Rurſus cum illius medio et
fine confliget quando etiam complete iam acti
oni adhuc inſidiabitur: hominē ob virtuoſe p
fectum opus·vana efferri leticia·ſūma ope cō
tendēs. ¶ Vult ſane aliquis eleōſinā largiri·
cū id ne fiat hoſtis impedire nō pōt: hortat̄ ut
eā·vel ob ꝯſequēdā mūdi gloriā t̄buat·vel ſpe
aliqua īductus ab eo cui datū eſt munus·aut
honorē·aut quod cūqꝫ accipiēdi ſeruitiū. ¶ Q8
ſi quis et hanc tempta cōnem ſuperaitꝫ aliam
multo amplius peiculoſam ei rurſus immittet
que bonis quoqꝫ eſt cōmunis plurimum quā
et vix in vita hac fūditus poſſe tolli arbitror
Et eſt ut is tunc ſecū ita dicat et cogitet Recte
tuum iam opus perfeciſti·preclare inimicum
viciſti·non inanis gloria·non prorſus vitium
vllum ſuperare te potuit Nequaꝙ certe quiſqꝫ
aliꝰ puta ille vel ille ita egiſſet Ecce quō eoipō
quo is ſuperbiam ·gloriam vanam·prius ſup
preſſit et contudit: in hec eadē vicia iā ruit·de
labiturqꝫ Atqui ſtulta hec et temeraria cogi
tatio pene ſemper menti ſeſe infert ac ingerit

Manifeſtū itaqȝ eſt ni ſtudioſe occurratur de virtute viciū et de humilitate oriri ſuperbiam

Nōnūq̄ hoſtis certo tempe temptare deſiſtit· ut quis et ſe cenſeat eſſe ſecurꝫ· a penitus tueri negligat tūc vero id cernēs· repente ſubito qȝ in inpatū irruit vel odij vel īuidie vel ꝯcupiſcēcie carnis ualidam imittens temptacōem. ¶ Alio eciam cōmento· hec inmiſſio tēptādi fieri pōt· ut videlcȝ hmōi ſecuritate ac īmuitate tēptacōis q̄s ſupbiat q̄ſi ꝓpria virtute vniuerſos iam hoſtes deuicerit ſiue ut eo minus apud deū mereatur quo iaȝ labore certaminis vacat ſiue certe ut eos qui admodū temptacōibus affliguntur· ſpernat· cōtempnat· deſpiciat·

Hortatur nonnūq̄ hoſtis aggredi alta quedam et difficilia virtutū opa· ſicut īmoderata ieiunia· pegrinacōes maximas· vel ſile qd̄cūqȝ ſiue ut hō ſuccūbat oneri neqȝ ullo pacto ip̄m ferre valeat ſiue· ut ex ipſo ſequatur deterius aliud· puta ex immoderacione ieiunij· cerebri vacuitas melācolia triſticia vehemēs· ex nimia pegrinacōe grandis impaciencia ex velle alios emienter docere igēs tumor· hereſis· exceſſiuū nature grauamen

Conſulit nōnūq̄ reliquē eximios virtutum actus et minutis in rebus verſai·

ut vel hec cõplẽdo ſe quis preſtãtiſſime ṽtutis
hominẽ arbitretur·vel ut nũq̃ ad pfectionem
ptingat·vł ut huiuſcemõi huilitate qua ſubli
men deuitat ſtatũ et p̃cellentia opa ſupbiat·et
alios quos non ita facere ẽnit·temẽ diiudicet·

NOnnũq̃ emititur hoſtis·ntq̃q̃ recte quis
cuncta faciat:in vno tamẽ ſolo labatur
et delinquat·illi quippe ſatis eſt·ſi aĩe caſtrũ·
vel vnopatẽte ſibi aditu nãciſcatur · capiatq̃
¶ Hanc autẽ occultat aliqñ tẽptacõem·quo
aduſq̃ mors aduenerit· quo ſane tẽpe ſeuius
maioriq̃ dolo tẽptat et cõfligit·ſciens ſi tũc de
fecerit : penitus ſe fruſtratum·

NOnnũq̃ imittit ãcui verã ã ſaltẽ ſiłatã de
uocõez·vł etiã ſi hec diuo muẽre affuẽit:
ſuadet ĩdiſcreta vota ſeu iuramẽta fiẽi ut poſt
modũ ceſſante deuocõe hõ ſit i ſe ẽbat9·iuolu
tus·aut etiampromiſſorũ violator·

ET cõtra·nõnũq̃ ſub ſpẽ diſcrecõis emitti
ſcã vota ꝓhibet·q̃ adũſus pccã·quibꝫ hõ
vehemẽt ꝓnus ẽ et dedit9 ſalubrima ẽmedia
forẽt ut ita ſordibꝫ ſuis is iugiter immaneat·

HOrtatẽ nõnũq̃·ex ꝯſuetudie dicẽ młtitudi
nẽ immẽſã orõm·vł ut ſe q̃s nimiũ g̃uet·
vel affitiatur tedio·easq̃ ſine deuotiõe perfici
at ł ut hic extollatẽ ł ut rẽ aliã q̃ ſibi ꝯ utilior ꝯ
mḡis necc̃ia foẽt omittat ł ut deũ ẽdat ob hãc

crōm frequēciam ſibi iure debere ut adimple at q̄dq̄d iṗe cupiet

FRequēter ſub huilitatis ſpecie q̄cūq₃ fi eri bona impedit ne illū hoīes ſanctū dicāt et arbitrētur ut inde nō ſupbiat Itaq₃ efficit ut is accidiā·diſcretam huilitatē eſſe iudic₃·a nō largiri eleōſinam·nō ieiuāre is iudic₃ Nō hoc q̄d eſſe auariciam·gulā·ſ₃ p̄cla ram virtutem huilitatis

Nōnūq̄ ſub p̄textu erogandi elemoſiā₃ hor tat̄ vnūq̄q₃ p̄t ius et fas cumulandis inhe rē diuicijs ſcit enim eſſe multo deterius ob largicōem iniuſte acq̄rē q̄ abſtinē ab ea·et vel le iniquū habere nihil

Nōnūq̄ ſub ſpē correctiois cōſulit·aut iraſ ci in alteꝝ·aut irā ſimulaē·vel ut ille ī cor rectione iṗa excedat irrogādo īiurias·cōtume lias īferendo ul' ut ex ira plus ꝓpriā vindictā quā alteri⁹ bonū querat Vel ut is qui corrigi emendari q₃ deber₃ p alteri⁹ feritatē fiat lōge deteior comptū enim hab₃ māſuetudīe q̄ rigo re nimio·vtili⁹ ac facili⁹ ad bonū q̄q₃ poſſe ad duci Ita impciēciā·iuſticie vindictā·tegit effi gie correctiois que profecto neq̄ q̄ correctio ſ₃ plane deſtructio cenſenda eſt

Nōnūq̄ eꝯtraio ſub vmbra miſeicordie ac lenitatis ſuadet·ne quis alteꝝ rep̄hēdat

ne ve ſibi indicet errata ſua atq; defectus·ad
qd tamen ex lege caritatis is obligatur Sicq;
vtrūq; pdere ac iugulare molitur.

Nonnunq̄ cum quis audit aliquē detra
hentē alteri·⁊ ſi illud mīme ſibi placeat:
agit tū hoſtis ut metu diſplicendi ei qui detra
hit·is aut male dicta confirmet·aut taceat
ſaltem Noſcit enim hoſtis nō paruum eſſe de
lictum detractionem vel patienter audire De
beret namq; talis aut verbo·aut faciei triſtitia
aut quomodolibet aliter oſtendere palam in
gratum eſſe ſibi huiuſce detractoriū ſermonē
Qua in re poſſet ab obtrectante pcūctari fece
rit ne vnq̄ bonū aliquid is de quo ſermo ha
betur. ¶ Itaq; dicere debet·fore longe melius il
lius bona q̄ mala referre aut certe illa non
alijs·ſed ei qui peccauit ob ſuam emendatio
nem referre oportere.

Nonnūq̄ ſub ſpecie diſcretionis·abſtinen
tias·ieiunia fieri vetat ſicq; ſomnū·gu
lam·accidiam·hac veſte contectos in habi
taculum ſpiritus introducit. ¶ De

¶ ſuperſticōibus

Nonnunq̄
efficit ut ſua q̄s ſomnia ſtudioſe aīaduer
tat ⁊ tū ut hijs quid contra dei eccl'ieq; p̄ceptū
certa fides adhibeat·ea vera eſſe·cunctaq;
per ordiēm·veluti indicabāt euenire faciet

Siliter et de alijs ſupſticōib; inumeris·uti ꝙ
mane obuiū habē canem aut leporē·putet q̄s
ſignare·illa die futuꝝ iſortuniū Et ut paucis lo
q̄r tā varijs ⁊ multiplicib; hmōi ſupſticōib; ſi
mplices referti ſūt·ut ł id cogitare animus p
horeſcat quas ſane ideo diſſeīat hoſtis·qu omi
am eas nouit deo admodū diſplicē ſcit nempe
homines non in deo ſ; in hijs cōfidere·ac ſpem
locare ſuaā Ideo vero hoꝝ cordib; ipreſſe ſūt tū
ꝙ neq; ſapiētes aūdiūt neq; eoꝝ dcis fidē pſt
aē volūt tū·quia uſq; ado nephande ſunt opi
oīs ut q̄dq̄d obtigeīt huic ácui dmēcie tbuāt
verbi gr̄cia ſi q̄d illis boni eueneīt·cōfr ſtim di
cūt·id bn̄ futuꝝ et ipſe putabā·meo enim in
ſompnio hanc rem ego cōſpexerā·deū quippe
relinquētes·et ſibi oīm bonoꝝ auctori non ve
riti gracias proinde nō agere·ad has impias
ſtultas q; credulitates cūcta referūt At ſi qd
frequent fit illa die accideīt malū aliquod·di
cent eciam id ſibi cōtigiſſe ꝙ tale aliquid vide
rint·aut canem·vel lepoēm habuerīt obuiū I
demtidem et de ſanitatib; arbitrātur·qnas nō
deo vel nature·ſed neſcio quib;dā breuib; aut
cōſcriptis pomis aut in hmōi incātacōib; att
buūt·¶ Sūt hec ꝓfecto ſine quacūq; racōe ſo
lo verſuto inimici ſuaſu que eciā ſingulis die
bus dominicis ſub excōicacōis pēa diſtrictiſſiē

ab eccleſia ꝓhibentur Verū longe ſalubrius
foret et tucius deū ac ſanctos adire cū fiducia
q̄ꝫ in hijs ſperare demencijs Quãobrem quiſqꝫ
caueat has melancolicas inſanias incidere ne
qꝫ vero alios et precipue iuuenes in talibus fi
dem habere ſuadeat. ¶ Eſt enim difficilimū ab
hijs queqꝫ erui cū ea teneris ab ãnis imbibeit

Agit nōnūq̄ꝫ hoſtis. ut in ſuis calamitatibꝫ
quis īmoderatius de diuina confidat ope
ut ſi hee ꝑmanſerint. nec ſimitus fuerit libera
tus: murmuris et impatiētie labat̄ in foueā. et
ſceleris deum arguat quaſi impiū ſit eū qui tā
ta deuocōe illū ſupplex orauerit non exauditū
ereptūqꝫ fuiſſe

Nonnūq̄ꝫ alia fraude qd dictū eſt ſuggeit
ut. s. cum is libeãtū ſe ēnet: deuotū. ſcm.
ac deo amiciſſimū ſeſe credat. utpote cuius a
dn̄o vota efficacit̄ et pene miraculoſe cōplent̄.
In primo autem caſu talis ſperare debet. ideo
deum ſuis non annuere petitis q̄ꝫ id ſue ſaluti
minime expediat. ¶ In ſcdo vero ãbigēdū ſi
bi timēdumqꝫ eſt. ſibi eſſe offenſum deum. ne
qꝫ dignum preſēti caſtigacōe exaudicōem ve
ro ꝑcū. ſuã mercedē eſſe debē. itaqꝫ ſe dãnãdū

Nonnūq̄ꝫ homi ¶ finaliter.
ſcrupulos immittit innumeros. reddēs
illi9 ꝯſciam miro mō dubiã atqꝫ arcã ne quid

boni audeat efficere ut eciā crebrius delinquat ſcit enim eū peccare qui id agit·quod pro certo conſciēcia malū eſſe iudicat·q̄uis res in ſe ma li hn̄t michil ſFacit eciā iſtud hoſtis ob aliū d teriorem finem·ut.ſ. talis qui deliquit in deſpera cionem delabatur·iudicās ſe reprobū a deoq3 dampnatū qm̄ tanta facilitate peccat·neq3 vl lo pacto adimplē valet mādata illius

Nōnūq̄ reddit hoſtis ↄſciēciam ante ↄmiſſ um ſecurā et amplā·ut neq3 peccare q̄s formidet·neq3 poſtmodū peniteat

Nōnūq̄ in ope latā cōſciētiam reddit verꝫ ad ſbuendā deſperacōz poſtea ↄlictū exag gerat·oſtendēdo horrorē celeris et ↄmiſſi ↄlicti imanitatē· q̄ .ſ. ſit enorme eū qui talis ſit·qui talis habeat·tā deteſtandū admiſiſſe facinus Contra vero·antea nōnūq̄ diſtrictā anguſtā q3 ↄſcienciā reddit·facitq3 timē ubi nō ē tiōr habendus Et eſt inſtar eoꝝ quī pueris viam trāſeūtib3 proclamāt·laberis·cades·ut metu tur bati impingāt ac ruant p̄cipites Ita hijs lap ſum inculcat hoſtis·clamās et dicēs continuo ·erras deficis·peccas·te haut dubie dāpnas Hoc namq3 mō ↄſciencie pacē ac quietem ꝑt bat·adimit·adeo·ut talis neq3 orare neq3 bonū q̄dq̄ recte facere queat Cōtingere eciā et iſ tud pōt ꝓpter aliud ſceleſtius a longe maioris

periculi ut videlꝫ quis hmōi ſcrupulos vitare
volēs tantā amplitudinē ↄſcie arripiat·tanqꝫ
efferatam ſibi aſſumat audaciam·ut nulla p̄ce
pta penſi habeat nichil eſtimet illicitū .Quam
obrem cūctis in temptacōibꝫ mediū ſeruādū
eſt qđ equidem fieri poterit·tum ſapientū ↄſul
tacōne · tū ſubſidio oracōis tū ſup oia humi
litate ad deū cui ſpes de illiꝰ miſericordia ↄmix
ta extabit

NOnnunquā illis quos ſcit minime ↄſilijs
optemperaturos · ſuadet ſapiētes frequē
ter ↄſulē ut taliū peccata minus habeāt
excuſacōis nonnūq̄ȝ vero hanc ↄſultacōnum
ſuadet frequētiā cū eos qui ↄſulunt male ſana
ↄſilia daturos arbitratur · ut ꝛ qui dat ꝛ qui
ↄſiliū accipit vna ſimulqꝫ pereant

NOnnunq̄ȝ hortatur humanū nihil p̄dere
ↄſiliū ſꝫ vel a ſolo deo vel ab orōne inſtruc
tionē expectare vel ꝓprie prudētie inniti ꝛ
quaſi ſecū ita dicere · Quid in hac re agēdū
tibi ſit · ipē q̄ȝ alter quiſqꝫ melius noſti·tibi eni
melius res ipa tibi tuus aīmus tua tibi melius
cōperta eſt facultas · inſup hos q̄ cōſiliū tribuūt
fortaſſis impellit vtilitas ꝓpria ſui honoris ad
id forte cupido mouet . Et hec temptacō inter
ceteras eſt pniciosior et amplioris piculi pſonis
deuotis · pſtim ꝛ hijs q̄ acuta intelligētia pollēt

Et eſt ꝑfecto maxima ſupbia

Nōnūq̄ꝑ poſt habūdantē ſupcōez cibi et po
tus deuocōem et lacrimas immittit hoſtis
ut quis hanc gulā in ꝯſuetudinē ducat· quaſi
ipa deuocōem efficiat

Nōnūq̄ꝑ hmōi deuocōem et lacrimas poſt
ꝗnde ꝯ imoderatū ieiuniū immittit· ꝉ ut ſeq̄
tur cerebri vacuitas· exinanicō capitis ꝯ toci⁹
corpis ꝑmaxima leſio fiatqꝫ poſtmodū talis
melācolicus· t̄ſtis· iracūdus· vel ut ipe has ab
ſtinēcias ieiunia · vigilias· in morem vendicet
et ꝯſuetudiēm· ut in hac ſingularitate ſupbiat
ſiue ut in malū ꝑdcm̄ incidat

Nōnūq̄ꝑ hortat̄ ut quis angelos vidē velit
miracula cupiat· optet reuelacōes habē
et aliqn̄ ꝑſtigijs fallacibus ſiue in ſompno ſi
ue in vigilia hec apparē facit· agēs hec oīa· vel
ad decipiendū ſub effigie veritatis· vel ad itro
ducendū in illū ſupbiā Quāobrē hmōi deſideia
ſup oīa deteſtari vitareqꝫ debet quiſqꝫ deuot⁹
Ea enim q̄ de hijs ꝑ alios geſta ſūt debēt ſibi
admodū ſufficere ſatis itēqꝫ eſſe vtūqꝫ debꝫ· ſi i
celis mercedem accipiat

Nōnūq̄ꝑ ingētem mirabilēqꝫ dulcediēm in
modū ꝯ ſilꝉitudiēꝫ d̄uocōis iducit· ut i h⁹
mōi ſuauitate hōis tō ꝯq̄eſcat fruicio: neqꝫ deū
amare · neqꝫ ob aliud ſibi obſequi velit · niſi

ſolum ut hac potiatur.

NOnnunꝗ̄ in dino famulatu duritiam im mittit. atqꝫ ſpiritus triſtitiam. ut a dño ſe quis derelictum cenſeat. neqꝫ illi ãplius im pendat obſequium. ſed ad carnis ſe ꝯferat vo luptates. et in illis ꝯſolacõnem requirat. Por ro qui deum pure ſinceriterqꝫ diligunt. quiqꝫ fictitio amore pro ſua ſola delectatione ei in herent: hoc in caſu probantur et innoteſcunt patule

NOnnunꝗ̄ agit. ut qui ſtatum aliquem de legerit. eos qui ĩ illo ſũt defectus ⁊ ĩmo da ꝯſideret. certũ enĩ eſt quemlibet ſtatũ ꝓpri os habere ſingulareſqꝫ defectus. et illos q̄dem frequẽtes ac plurimos qui profecto patient̄ ferendi et modeſte tollerãdi ſũt. Hec autẽ effi cit hoſtis ut ad impatiẽtiam queqꝫ impellat. aliũ ſtatũ oſtẽdens ſemper eſſe querẽdũ. Sed de hijs ꝑticularius loquamur delegit aliq̃s celi bem ⁊ ſine ꝯiugio ducẽ vitã. huic ſuggeret id eſſe nimis periculoſũ. ea etiã que in ꝯnubio bo na ſũt ſibi ꝓponet. neqꝫ vero illiꝰ diſpẽdia ⁊ fer me ĩfimitas moleſtias eũ ſinet attẽdẽ. Ac ꝯtra cũ q̃s iã mr̃iõnio deuictꝰ obſtrictuſqꝫ ẽ. nec ab eo ẽſipiſcẽ licꝫ. mẽti obicit. q̃ta felicitas. q̃ta q̃es ẽ libertate ꝑfrui: ſine hoꝝ freno ꝝ occupacõ ne deo poſſe ſuiẽ. geſtãde ꝓlis nõ angi doloibꝫ

nō maritoꝝ duros pferre mores nulli⁹ ꝙ ſui
curā habere oportere·ceteraqȝ ingēcia bona·
quoꝝ ꝓculdubio exꝑs eſt cōiugiū demōſtrat
atqȝ corā oculis cōſtituit et hoc facit·non q̄de
intēdēs bonū aliquod afferre·aut ꝓpalaē veri
tatē de eminēcia aut ſecuritate talis ſtatus ā
etiā acceptiori eius apud deū ꝯdicōe·ſȝ hec que
profecto vera ſūt ꝓponit·ut eoꝝ cōſideracō ad
impaciēciā ⁊ deteſtacōem ſui ſtatus quē neq̄t
deſeré·ꝑcipitet Viuit quis hoim in frequēcia·
puta ī religioſo cenobio·apud hūc ſolitudis
bona magnificat·atqȝ plurimi pendit oſtēdit
ibidē melius eſſe orōnis locū·non adeſſe mūdi
temptacōes·iracūdie non occaſioēm adeſſe·
tacet vero q̄ ſolitarijs ꝯtingāt picula Ex ad
uerſo·ſolis abditeqȝ viuētibus·deſideriū mū
di ingerit dicēs·ꝙ ſibi tantū nō alijs hoc mō
proſūt in mūdo vero meſtos ſolarent·egros
viſitarēt·largirētur elemoſinas magnas·In
habitāti urbes ſuadet ſalubrius fore ac tucius
villulas aut rura icolé·eo ꝙ i ciuitatibus oīm
maloꝝ exempla ſint Quo contra ei qui extra
ciuitates habitat ſuggerit·multo fore melius
in urbibus morari·neminē eni hic eſſe a quo
erudiri queat·ibi vero eū verbū dei auditurū
et ingēcia q̄dam patratuꝝ opa·nec oſtēdit
ꝙ inumera illic ꝯſciēcie diſcrimina ſint·ꝙ eciā

difficile ſit propter rerũ neceſſariarũ caritiã nimiã vitam ibi trãſigere. Ceterũ iſta omnia ob id ſicut initio dicebã in ↄſideracõez deducit atqȝ ante oculos ſtatuit hoſtis· ut nemĩ ſuus ſtatus placeat nemo in illo ↄtentus ſit nouas quiſqȝ mutacões cupiat utqȝ ita pectoris trã quilla priuetur pace· et ↄtinuo grauibus ac moleſtis incõſtancie fluctibus agitetur. Has igitur cũctas temptacões· et ſi que ſimiles in ueniũtur· a ſe quiſqȝ depellere. Et illis in hunc modũ apud ſe reſpõdere debet. Scio vtiqȝ ma la et bona vbilibet repiri. Qd ſi mala quedam meus ↄtinet ſtatus: in eo tamẽ nõnulla ſũt· bo na q̄ alibi mĩme repiũẗ. Alibi p̄tea mala ali q̄ ĩueniri c̓tũ ẽ· q̂b⁹ vita mea caretꝫ ⁊ eſt ĩmunis.

Admonet nõnũq̄ hoſtis ut ad hoc q̂s: ho minũ ĩ ↄſpectu· ſeſe vitupet· ł etiã delcã q̄ dã ↄmittat ⁊ ppetret· ut ſe iudicꝫ nec fictũ nec eẽ ypocrĩtã· qd̓ ꝓfecto ĩ g̃nde malũ ab hoſte ſug gerit̃. Nã p hmõi q̄ hic adũſus ſuã glãm dice re agereqȝ videẗ aliqñ in eum maior irrepit ſu pbia· vult q̃ppe hoc pacto verax haberi· et ́ꝛpu tari is qui ſuam laudẽ minime querat· quã tñ ſuo in animo flagrantiſſime cupit. Ita autem eſſe dignoſci· ↄpiriqȝ p̄ot· cum ea ipſa que is de ſe ĩdigna dicit· ali⁹ quoqȝ aſſeit ⁊ teſtaẗ Nã id et moleſte fert et ſeſe tũc excuſat et ↄmẽdat

Nōnūq̄ hortatur hoſtis ut cū alicui opus
ſuū agere icūbit· vel rem quālibet ſm mo
rem eoꝝ q̄bus ꝯuiuit efficere:tūc ad vacādū
deo cūctis hmōi occupacōibꝰ et q̄dem debitis
ſe ſubtrahat·et ſolū ꝯſtituat vel id ab hoſte fit
ut illo tpe facilius tetre abhominādeqꝫ cogita
ciones rācoris·inanis glorie·et ſingulaitatis
que certe peſſima eſt mētē huiꝰ ſubtrant Agit
etiā nōnūq̄ hoſts ut maiori ꝯplacēcia quis bo
nū volūtariū ad qd neq̄ obligatur q̄ rē ſa
luti neceſſariam efficiat Puta q quis pocius
ſoluere infringereqꝫ malit ieiuniū qd p̄cipit
eccleſia·q̄ illud q ꝓpria volūtas inſtituit que
profecto res prorſus eſt illicita Ex aduerſo ali
quando ſuggerit corporeo ſemp labori intendē
ut quis nūq̄ deo vacare queat·neqꝫ ꝓpriā vi
tam aiaduertere diſcutereqꝫ poſſit Sane opti
mū eſt vtroqꝫ moderate vti etiam huic etiam
illi viciſſim opam dando vnū altero tpare

Nōnūq̄ alioꝝ peccata ꝯſiderare facit·ut ꝓri
mū quis iudicet et infamet·ut nō cū dili
gat ſꝫ ꝯtempnat·ut nullam ſalutarē doctrinā
ab hoc dictam recipiat·ut q̄dq̄d hic boni ege
rit mala intencōe fieri aſſeueret ut ei ſi ſupior
fuerit:obedire recuſet ut cū ſi ſubditus ē trac
tet īmaniter·atqꝫ vlla ſine miſericordia corri
gat ⁊ ſuper oīa·ut quia hmōi delicta nō opat

meliorem ſimpliciť ſe cenſeat· ⁊ hoc pacto deter
rimam in ſe aſſuāt ſupbiam· q̄ fortaſſe maius
pcc̄m erit q̄ꝫ omnes alioꝝ defectus· quos tanta
diligētia cōſiderat · curioſitate tanta explorat
Quāobrem ↄuenit ab alienis delc̄is oculos ab
ducere ⁊ eos cōuertere in ꝓpria. Qd ſi aliena
peccata ↄſiderare neceſſariū extiterit· id fiat illis
ↄpatiendo· de hijs enim multo plus q̄ꝫ de corpo
rali morbo dolere debet et ↄpati· id etiā fiat· domi
num pro hijs orando ⁊ cogitando deniq; q᷑ ſui
defectus maiores ſunt· aut niſi eū dei miſericor
dia ꝑterit grauioribꝫ multo criminibꝫ irretiri
implicariq; poterit· q̄ etenim nō vult diuinam
miſericordiā ita alienis ſicut ſuis delc̄is ignoſcē
is ꝑfecto illā odio habere videtur.

Nonnunq̄ꝫ aliena bona oſtendit et demon
ſtrat· ut quis in ſceleſtiſſimū facin⁹ corruat
in liuorem ·ſ· ⁊ inuidiā· vel ut is īflāmetꝛ ad ↄcu
piſcētiam taliū diuiciaꝝ· talis ſtatus pōpatici·
talis gloie· taliū veſtiū· equoꝝ taliū· pulchritu
dis talis· ⁊ generaliť taliū quorūcūq; bonoꝝ·
ut etiā cū eiuſmoī bō nāciſci adipiſciq; nequit
Hinc doleat angatur atq; melancoliā incurrat

Nonnūq̄ꝫ de alioꝝ dc̄is et fc̄is i mētē alicui⁹
vehemētē ſuſpicōꝫ iducit hoſtis· pſuadēs illi
hmōi cūcta fieri ł ad irriſionē ẽbacōꝫq; ei⁹ ł ad
ſibi dānū iferēdū. De q̄bꝫ tn̄ i veritate nichil ē.

Subortur autē hec aliqñ temptacō inter vxo
rem ⁊ maritū·int̄ fratrē ⁊ sororē ⁊ int̄ quoſq;
amiciſſimos exqua grauiſſima mala ⁊ ferme ī
credibilia ꝓficiſcūtur Et ē plane peſſima temp
tacō·de altero·et de amico p̄ſertim malū ſuſpi
cari adeo facilit̄·⁊ id ita celerit̄ credē qd pene
ſemp eſſe falſū poſtmodū ꝯperit̄ Quare ſūmo
ſtudio vitāda eſt hmōi īfauſta ſuſpicō Quod
ſi eam quis a ſe neq̄t penitus abicē:tūc multū
proderit ea que aduerſus alteꝝ quis aīo ſuo
uerſat illimet apire·ut is ꝓide ſe excuſet ⁊ ſa
tiſfactionē afferat Verū nōnūq̄ agit hoſtis
ut has ſuſpicōes ī corde q̄s recondat·⁊ apud
ſe teneat·ut hac recluſiōe ille incremēta ſuſci
piant·pluſq; inferāt nocumenti neq; alt̄ inde
ſe excuſare queat Contra vero nōnūq̄ incōſide
rata neq; obſeruata oportuītate cōgruētiaq;
tempis·vel ex malignitate iracūdiaq; animi
illas proferri facit·vel etiam cū nimia aſſercōe
ut per hec is cui hec dicuntur·iraſcatur ⁊ ēte
tur·atq; in alium odiū ꝯcipiat·quaſi hoc mo
do apud ſe cogitās Quid ita ne iſte d me arbi
tratur·me talem is eſtimat·ſi mihi amicus eſ
ſet profecto hec minime ageret·non ſibi oſten
di vnde de me ſentire ſic debeat Sic de eo ipſe
non ꝯmerui Ecce itaq; quomodo hoſtis vndiq̄
ꝗ tam dicēdo q̄ tacendo ſuas fraudes inicit

Nonnunq̄ ꝯmouet hoſtis male de aliquo ef
fari vel ex ira aut liuore·illi fieri detrimē
to atq; grauamē inferre ⁊ nichilomin⁹ dat in
tellige callid⁹ hoſtis·hec fieri ꝓpter veritatem
iuſticiā et publicam vtilitatē·Vel etiā ꝓpter bo
nū et ſalutē alioꝝ·Dicit enim hocipm qd agit
aliis nociuū ⁊ pernicioſū eſſe·itaq; eſſe optimū
et illū ⁊ ſuā maliciā in alioꝝ noticiā deduci·ut
ceteri ꝓinde ſe tueri cõſeruare caueq; valeāt·id
q; omitte etiā fore adūſū veritatis amorē·Hec
res tū ꝓculdubio ē ſūme piculoſa hiis q̄ alioꝝ
nō ſūt cõſtituti iudices·nec ad eos puniendos
ordiati·Et p̄ huiuſcemōi mala pt⁹ ergū i abſētia
q; ēferre ſine hiis q̄ prodeſſe nichil·obeē vero
aliquid poſſunt·in bonū vge nequit·Ecõtra nō
nuq̄ agit hoſtis ut ex metu p inuidiā aut detracti
onem peccādi·quis alterius malū occultet ⁊ ta
ceat·in illius ſimul ⁊ alioꝝ ingentem pniciem
Videtis igitur laqueos pplenos diſcriminis ⁊ ꝙ
recte hic incedere difficilimū eſt·

Nonnūq̄ cohortatur ut quis rem aliquam
ſublimē incipiat·veluti quidem ſibi vide
tur ad proficiēdū alteri·Vti vero veitas hab;
ad propriā oſtētationē qd maifeſtū eſſe p̄t·cū
is hancrē p ſeipm fieri mauult·ꝙ p aliū queq;
dato ꝙ eq bñ ł meli⁹ eā alt āqs facē poſſ; dato
etiā ꝙ ita deo gtū foret eā hūc omittē ſic ⁊ efficē

Eſt enim euidēs indiciū· q̄ in hoc ope aliq̄d ſeu
glorie is admiſcet· qn̄ pocius optat ꝙ hoies eū
ꝙ̄ alios hoc agere cognoſcant eſt inq̄ꝫ ſignū ꝙ
non ex integro illud ꝓpter deū opatur Per iſ
tud vero etiam in alijs pleriſqꝫ caſibꝫ intēcōis
puritas diſcerni poteſt

Nōnūꝙ̄ ſub ptextu ſubueniendi paupibus·
aꝰ iſtituendi eccleſias. aut in vltimis āmis
ſecuritatem habēdi agit hoſtis· ut quis ī aua
riciam labatur· vel fraudulente negciacōi intē
dat· ul' emendo vendendoqꝫ omittat piuria· uti
prius tactū eſt nūꝙ̄ tamē mořliter peccandū
eſt etiam qn̄tūcūqꝫ bonū inde oriri queat

Nōnūꝙ̄ in bono ope grandem accidiam ꝛ
triſticiā pmagnā imittit hoſtis· ſuadēs t: ī
delectacōibꝫ ſeculi conſolacōnem querē Ex quo
duo mala accidūt vnū eſt· ꝙ frequēter p hoc
quis in ſtultiloquia aut peccatū aliud decidit
per qd etiam alios peccare facit ¶ Secundū ē
ꝙ illius accidia hoc pacto non ſanatur· verum
magis ac magis nutritur et creſcit et ſi enim
eo tpe hic a triſticia liberetur: ipſa tn̄ poſtea
redit longe validior Qui vero eam abigere ſu
perareqꝫ vult: aduerſus illā forti pſtare aio ꝛ
ſibi acriter reſiſtere debꝫ Nā tūc diſcedet· Poſt
modū minime reuerſura

Nōnūꝙ̄ alicui ſubicit hoſtis ardentiſſimā

cupiditatē cernendi mūdi vanitates plauſuſq;
nuptiarū. Et agit ꝙ illo puncto tpis quo q̄s vi
det hmōi qui illic plerūq; ſūt impudici geſtus
non temptatur de peccato carnis. et per hoc illū
nimium audacem efficit hoſtis atq; inmodera
te ſua de caſtitate preſumere. Vnde euenit ut is
vel in ſuperbiam decidat vel finaliter in obſce
na opera aut ſpurcas ruat in cogitationes. ſiue
hoc in loco ſiue poſtmodum alibi cum ſolitari
us erit tunc enim huiuſcemodi cuncta redibūt
in memoriam. Quamobrem tucius eſſe nichil
poteſt q̄ꝫ ſemper hec deuitare pericula. neq; vn
q̄ꝫ in illis confidere.

NOnnūq̄ꝫ ſub velamēto ſanctitatis . deuocō
nis. ⁊ in pſonas religioſas ſpūalis amici
tie agit hoſtis ut ex cōſuetudine intuēdi. loqn̄di
epulādi ſimul ridendi mutuo ſeſe iocoſe tāgēdi
vertit̄ ſpūs amor in libidinoſū carnalēq; amo
rem ⁊ demū in finē ignominioſiſſimum.

NOnnunq̄ꝫ ſub pretextu fugiende ſingular
tatis ⁊ obſeruandi moris aliorum. vel ali
cuius ſimilis boni ſuadet hoſtis . ut quis plus
veſcatur aut bibat quam ſibi conueniens eſt
Et pariformiter eſt de veſtitu et huiuſcemodi re
bus. Quare ſummopere eſt in omnibus adhi
benda diſcretio

NOnnūq̄ꝫ agit hoſtis
ut ſancta intentione quis loqui incipiens

continuādo ſermonē ad plura defluat inordia
te dicendū qd euenit· vel qꝛ is loquēdo cōmo
uetur· iraſcit q3 vel qa ſuā gloriam querit · vel
quia erubeſcit et verecūdatur niſi audientib3
admiracōem ingerat· ſubtile aliqd· extraneū
nouū· inauditūq3 dicendo Quo fit· ut et que ſcit
et que neſcit imoderate loqtur· aut ea proferat
que audiētibus ob eoꝝ ſimplicitatem minime
ꝯueniūt Quāobrem ſub racōnis regula ſemp
ligua tenenda eſt eq3· in medio fine q3 ſermo
nis· ſicut in īicio

Nōnūq̄ ſub humilitatis ſpē et ſeſe cuſtodi
endi facit ut q̄s ſileat ex contēptu· iracū
dia· ſupbia· vel cū loqui deberet· ex vecordi pu
ſillanimiq3 metu reticeat

Nōnūq̄ ſub tegumēto honeſti fortaſſe deſi
derii quo q̄s rem aliquā ſcire geſtit et ag
noſcere hortatur hoſtis ut is ad cūcta videndū
audiendū· temptādū· curioſus ſit· atq3 ꝓrſus
intentus Vnde ingēs poſtmodū fedarū tēpta
cionū ipudicitie et odii obrepit frequēcia Et
q̄q̄ nullū exinde aliud malū naſceret : ea tñ
res admodū hmōi p ſe nociua eſt Nam uſq3
adeo illius mēs eiuſcemodi nouitatib3 obruit
: ut nullam poſt hec purā de deo cogitacōnem
is habere valeat

Nōnūq̄ gratas d carnis voluptate cogita

cõnes menti offert aduerſarius dicens·non
eſſe periculoſum illis dummodo conſenſus ab
ſit immorari paululū·atqȝ hoc modo intantū
hominem ſuccendit et inflammat·ut eas a ſe
vix excutere poſſit·Itaqȝ nihil eſt ſalubrius
ꝙ illis inicio intercludere aditum·Aliquan
do autem oriuntur huiuſcemodi noxie cogita
tiones·cum ſtudioſe quis ſuorum affinium·
qui in mundo ꝛ cõnubio viuunt ſtatum anim
aduertit·

NOnnunꝙ alicuius mentem plurimū ꝯtur
bat hoſtis in illam·magnam fedarum ac
turpium cogitacõnum multitudinem immittē
do·ut is ſe ꝯtinuo peccare credat·Dicit enim
horrendum eſſe ſcelus·cum legēdo horas et
deo obſequendo hee cogitationes adueniūt·
Itaqȝ hortatur ut illis prorſus penitusqȝ ſu
gandis is ſemper inuigilet·neqȝ aliud quid
ꝙ agere curet·Scit nempe malignus hoſtis
ventum facilius in manu poſſe fixum manere
ꝙ illas tolli funditus·radicitus qȝ conuelli·
vel ita poſſe abigi·ut ne quidem poſtea vnꝙ
redire queant·At qui non·cū impie mentē co
gitacões tangunt peccamus mortaliter·ſȝ dū
taxat cum eis conſentimus·ideſt quando il
lis voluntas noſtra fauet·quando eas ipſa
cū delectacõe ꝯplectitur·qn̄ eas adeſſe gaudet

q̄ diu vero hec ſibi diſplicēt · ſibiq; ſūt horrori
ac odio · nullū ē mortalis noxe piculū· Sciē
dū autē· non eſſe poſſibile in occupacōe laboris
vel tēpalis adminiſtracōis tantam ineſſe hōi
mētis ſerenitatē ſicut in ſua quiete poſt diut̄
nam morā Et aliter illam querē eſt ſepe irritꝰ
labor et ſola tēptacō frequēter· autē hec cogita
ciones melius vincūtur· ſi eas nihil pendimꝰ
aut curamus· ſed alijs in rebus occupamus
animū· q̄ ſi eas vi nitamur propellere

Nōnūq̄ bonas cogitacōes ſubicit hoſtis nō
certe ꝓpt̄ bonū aliquod· verū ad id ſolū
ut ſancte orōni impedimētū preſtet Nā illas
eo inmittit tēpe· cū eas ſuſcipe nec licet nec cō
uenit Nō enim audiendo vel canendo miſſam
oportunū tempus ē de re cogitaē familiari qd̄
tamē alijs horis bonū expediēsq; foret

Admonet nōnūq̄ hoſtis ſemel intātū ā cui
peccato incūbē ā illicite cuidam vacare vo
luptati· ut exinde ad plenū is ſaciet· neq; poſt
modū illiꝰ vnq̄ rei ꝯcupiſcentiā habeat Jdo
vero iſtud agit hoſtis· quia in hoc grauit̄ iſtū
nouit delicturū Agnoſcit etiā q̄ et ſi is modi
co tēpe huiuſce deſiderij carebit· paulopoſt tū
hinc multo tēptabitur fortius Vt enim q̄ eſtu
ḡui febreq; laborant· cū gelidam aquā biberit
primo releuari videt̄ Deinde vero lōge ḡuius

⁊ vehemētius affligūt/ ſic expleta libidīe illius poſtmodū āplius ingneſcit cupido. Sicut etiā et hij qui quāto plus ſeſe vngul' ſcalpūt et fricāt/ tanto magis prurigīe ſētiunt. ¶Atq; ſi modicū id tollerare poſſent citi⁹ multo liberarēt

NOnnunquā in ſe quis pcipiens motus iracundie ⁊ vindicte in alterum/ quāq̄ hoc ſibi diſpliceat ingratumq; ſit. attamen ei dat intelligere hoſtis nō debere orōnē dicere dnicā/ neq; pacem in miſſa ſuſcipē/ qm̄ non libenti aīo cūcta ignoſcit. ¶Reuera tamē ſi inimicū is optat ſuū ꝓpt deū diligere/ debet et tuto poteſt deū orare/ vt queadmodū alijs in ſe malefacta remittit. ita ſuoꝝ quoq; delictoꝝ veniā ſibi largiri dignetur. Nam ſi efficaciter īimicum amare vellet. id utiq; efficē valebit

NOnnunq̄ ſuadet ut ſue quis fame integ̃tatē nimiū tueat/ docens hoſtis ad hoc queq̄ teneri/ ſecuſq; agere velle id eē crudelitatis ⁊ immanis ſeuiciei. ¶Qua de re inumera mala ꝯſurgūt. nam cūcta is que de ſe dicere audit excuſare conat/ oīa ſua facta collaudans et de illis volens rationem reddere. putat nempe hoc pacto claudere hoīnum ora quod profecto impoſſibile eſt. Jta ergo plerumq; is labitur in iram impacientiam arrogantiam. pturbationem mentis. accuſacōnem alterius.

ſecretorū q̄ celari deberēt reuelacōnem·ut per
hec oīa ſuā aſtruere innocentiā queat·Ruit itē
ꝑ id freqn̄ter in ypocriſim ⁊ fictionē·hn̄s ab
hoſte ꝑſuaſum·ſua oꝑa hoim̄ in proſpectu fieri
debere·nō quid ut dicit ob mūdi vendicādum
applauſū·verū ad prebendū alijs boni exempli
viam ſimul et ad propriā vitādū infamiā/nam
michi ita eloquit̄ illeſa fama manēte·plures
hoīes mea verba eſtimabunt/fientqȝ exinde
meliores.

Ex altera ꝑte monet nōnunq̄ꝫ hoſtis ut q̄s
nichilpendat quid de ſe hoīes loquāt̄ ⁊ ſē
ciāt neqȝ in aliquo ſuā famā cuſtodiat·ſed eq̄
le ducat in manifeſto ⁊ oculto peccare/atqȝ in
tali ſue vite negligentia incuriaqȝ viuat ſecū
inquiens/mea qualis ſit conſciēcia deus agno
ſcit. Id profecto michi ſatis eſt·dicāt alij quid
quid eis libuerit. Ecce itaqȝ videtis q̄ꝫ difficile
ſit hunc vtrūqȝ effugē laqueū·et recto gradiē
do tramite a neutro detineri ⁊ capi/ſunt enī ābo
ꝑniciosiſſimi. Quāobrem p̃mum debet quiſqȝ
cōſiderare quale opus ſuū exiſtat·bonū ne an
malū. Nam ſi eſt malū quātomagis illud in pa
tulo apto qȝ facit tāto grauiꝰ ipē peccat. Et hoc
ī caſuis celare abdere ⁊ occultare debet nō quid
ob ſuꝑbiā·ſȝ ne alijs occaſionē peccādi male lo
quēdiqȝ tribuat. Sin vero opꝰ bonū ſit attamē

is noſcit alios ipm veluti malum iudicaturos aīadūtē oportȝ an hij q̄ ita iudicāt ad hoc ex ig norātia ⁊ ſimplicitate adducāt ⁊ tūc hoc opus ſi ad ſalutē nō nccm extiterit: intermittēdū eſt Et illius rei cognitio ⁊ veritas eſt eis aperienda docendiqȝ ſunt non ſic de illo arbitrari debere Qd ſi ex malicia huiuſmōi prodeat iudiciū: Sūt eni nōnulli quibȝ aliena virtus inuiſa eſt. qui neq̄ūt quicq̄ fieri vident. maligno nō carpere dente. Hij prorſus cōtēpnendi ſunt neqȝ eni poſſunt vllo pacto claudi iſtoꝝ ora. Itaqȝ mini me opus ē eū q̄ bonū operatur aduerſus huiuſ cemodi hoīes ſuam famā tueri. Porro hoc loco aīaduertendum eſt. q̄ ſublimia opera crebrius efficere dignatus eſt dn̄s per illos qui ut docet aplūs fatui. inſcij. vel nullius eſtimacōnis ha biti ſunt. q̄ per alios quoſqȝ. Quare nequaq̄ optare quis debet ut ī eo qd agit bono. ab alijs cōmendetur. neqȝ multominus ſuā debet depro mere predicareqȝ laudem. vel etiā procurare. ut hoc fiat ab alijs. ſed totum deo relinquendū eſt. quī de nichilo nouit operari igentia. Freqn̄ ter namque videmus quo amplius ſuam quis oſtentare querit innocentiam aut proprium bo num in aliorum noticiam ducere: eo minus ab alijs eſtimatꝰ ⁊ curatur. Longe etiā minus tum ſibi tū ceteris apud deum proficit.

AGit nõnũꝗ̄ hoſtis ut ſecũ quis ſciſcitetur
⁊ inquirat an predeſtinatus a deo ſit ad
gloriã ꝉ ad penã eternã preſcit⁹/ ut hoc pacto ꝉ
in p̄ſumptuoſam ſpem vel in deſperacõnem laba
tur ⁊ corruat. Proinde neutrũ hoꝝ diffinita ſen
tentia iudicare debet homo. ſed in dei ſperare mi
ſericordia/ cũ ingenti timore ſue diſtricte iuſticie.

NOnnũꝗ̄ ſuggerit hoſtis apud ſe percũcta
ri an pocius nunc q̄s mori vel et̃nalit̃ dã
nari mallet. ꝗ̄ aliqd̃ mortale cõmittẽ peccatũ/ ut
ſi is affirmatiue reſpondeat in eo denuo peccet
ꝗ̄ magis eligit pccm̃ admittẽ/ atq; ita offendẽ
deũ ꝗ̄ huiuſcemodi penas perpeti. deũ quippe
offendere ꝓ quocũq; uitãdo ſupplicio velle neq̃
quã debet. Sin vero cõtrariã is partẽ aſſeruerit
p̃mũ forſitan menciet̃. Decidet etiã fortaſſe in
iactãtiã atq; arrogãtiam. Quãobrem magno
ꝑe uitandũ eſt hmõi facere queſtiones/ neq;
eis ſi ſubreperint eſt reſpõdendũ/ abiciendeq; ſũt
et dicendũ deo. Meã domĩe fragilitatẽ agnoſ
cis/ certus equidem ſum/ quoniã niſi tua gracia
michi foret auxilio. nulla ita modica eſt pena
quin me vinceret. atq; pccõ facẽt p̄ſtare cõſẽſũ
Quare me miſerũ in tuas proicio manus/ obſe
crans ne ea temptacõnũ ꝑicula incurrere me
ſinas/ q̄ tuoꝝ ſine trãſgreſſu mãdatoꝝ ſupare
nõ queã. Hoc itaq; modo ꝑiculoſus is malign⁹

qʒ laqueus tuto ptranſiri valebit. Fragilitatē
videlicʒ propriā humilit̃ recognoſcēdo / ⁊ in deo
ſolo conſtituēdo ſpem. neqʒ qd̃cūqʒ iudicando
aliud. Scitis nempe btm̄ petrū qui prius ſe vel
le mori quā deū relinq̃re ſpondebat. deū poſtmo
dum deſeruiſſe. neqʒ huius qd̃ ꝓmiſerat effeciſ
ſe aliquid. Sic ꝑfecto agūt q̄ plurimi putātes
ꝙ oīa pferrent aītq̄ ad peccād̄ ptraherētur. q̄ſi
nō diuina gr̄a ſʒ ſua virtute ipi pccm̄ deuitent.
NOnnūq̄ aliam temptacoʒ immittit hoſtis.
huic pene ꝯſimilē. ⁊ eſt cū quis preterito
tp̄e grauia ppetrauit ſcelera. Vnde bona ſibi ali
qua euenerūt. ſicut per fornicacōnē aut adulte
rium prolem ſuſcepit / quam ardentiſſimo amo
re complectitur. tunc agit hoſtis ut is aſemet
ipō inq̄rat. vel ab alio interrogetur. Vellet ne
nō peccaſſe et hanc nō habuiſſe prolem. Acci
dit enim hominem delinquere q̄litercumqʒ huic
reſpondeat queſtioni. ut in precedenti temptacō
ne dictum eſt. Dico itaqʒ dictum remedium hic
etiā locū habere. tali. ſ. queſtioni non reſponden
do. vel poteſt homo dolere de ipō pccō. dolere itē
poteſt ꝙ per hmōi delictum ſibi proles orta eſt.
Non aūt abſolute dolere oportet de eo ꝙ ꝓlē hʒ
NOnnūq̄ icitat hoſtis hoīeʒ ad hoc ut apud
ſe petat. an ſit ceteris hoībus. vel hoc aut
illo deterior. vnde pluima frequent̃ pcc̄a ſurgūt

puta mentiri · ſupbire · alios temere iudicare
debet itaqȝ is · dicere quicquid ex me habeo
totũ pccm eſt · ſi vero in me eſt aliqđ bonũ id ẽ
ex grã dei · quã eque alteri ſicut michi deus ipẽ
largiri poteſt · ſatis ꝓfecto ſũ iniquus · ſi nichil
ex me niſi pccm habeo · non ergo me ceteris cõ
pare opus ẽ / cũ ipẽ ſim ex me ſceleratiſſimus ·

NOnnũꝗ grãs ⁊ dona q̃ in aliquo ſunt ante
huiꝰ oculos ſtatuit hoſtis · ut hinc intume
ſcat · parũpẽdatqȝ ceteros · Quare exaduerſo
is cogitare debet · eo ſibi maiora picula ꝗuiorẽ
qȝ iminẽ damnacõem · ſi nõ rcẽ diuũs vtat̃ mu
neribꝰ · cogitaẽ etiã poteſt ꝙ nemo adeo ẽ ipius
qui nõ melius hmõi vteret̃ donis / ſi hec ipa ſibi
collata fuiſſent · et ita quẽcũqȝ proximũ ſiue iu
deum ſiue gentilem ſeipõ meliorẽ iudicabit · aut
ſaltem nõ deteriorem ·

NOnnũꝗ efficit hoſtis · ut cũ q̃s penitẽ cõteri
qȝ debȝ ꝯ̃ra ſeipõ q̃rat tãtã ne de pccõ ſuo diſ
plicẽtiã habeat · ꝙ tam habere tenet̃ · ꝙ nõ argu
it quoniã plus doloris et lacrimaꝝ de damno
haberet tpali · ꝙ̃ nũc habeat de diuina offenſa /
q̃re nequaꝗ hmõi diſplicẽtia ſufficẽ videt̃ · Sed
ſciendũ ꝙ nõ eſt neceſſe corpalem de pccõ eſſe
dolorem tantũ ꝗtus fortaſſe eſſet de tpali malo
vel incõmodo · Sufficit eni ꝙ cõmiſſum pccm
ſibi diſpliceat et neꝗꝗ i ſimili caſu deũ offendẽ

vellet. Nō enī ſicut prius dictū fuit oportet mal
le damnari. mori aut oībus ſpoliari bonis. ꝙ̄ pec
caſſe. aut hoc mō peccare. Rurſus nec talē hunc
oportꝫ eſſe dolorem qualem de ſe diuina poſtulat
immenſitas cū hoc ſit impoſſibile. Quia ipa pror
ſus eſt infinita. nēm aūt dolorem finitum eſſe
neceſſe eſt. Js ergo dolor qui dictus eſt ſufficit.
Verum quidem eſt ꝙ tanto hic dolor eſt melior
ꝙ̄to ⁊ in aīa ⁊ in corpore eſt maior. aſſit mō quo
ad corporalē dolorē rcā diſcretio. Non enī ex eo
corpus deſtruī aut ratio ledi debꝫ. Plurime per
iſtud vitant̄ tēptacōes. que ſubeūt cū q̄s nimiū
veret̄ nūꝙ̄ ſatis penitē aut ſuū nō facē debitū.
Debitū inꝙ̄ ꝙ̄tū ad ſalutē ſatis ē. ut enī eſt dem̄
neq̄ꝙ̄ nēm debitū facē poſſumꝰ ꝙ̄tū dei altitudo
depoſſit. neqꝫ etiā ſm̄ bn̄ficia q̄ ab ipō recepimꝰ
nec hoc ꝓfecto a nobis indulgētiſſimꝰ ille pa
ter expetit. ꝑ̄mo pro mira ḡr̄e ſue benignitate
ſibi ſufficē vult. ⁊ nos in amicos habē paratꝰ ē
ſi ea que incerto numero certis agēda. tēporibꝫ
mādata nobis tradidit. ipi cōpleuerimꝰ q̄ etiā
ſub eťne mortis inſminacōe implēda mādauit
Vniūſa aūt hec p̄cepta in hijs duobꝫ cōtinētur
Dilige deū ſup oīa. ⁊ proximū tuū ſicut teipm̄. ſi
quis vero ſup hec aliquod bonū effecerit: is pro
ide maiorē ḡr̄am optinebit. Qđ ſi interroges. q̄d ē
ſup oia deum amare: plane groſſeqꝫ reſpondeo

Hoc eſt·ſic eū dilige͂·ut nullo pacto quodlibet aliud q̄s amare velit·ꝑ quod perderet dei amorem. Proximū aūt ſicut ſe ipm diligere eſt ei finaliter quidem vitā optare eťnam/grām vero in pn̄ti ſeculo. Inſuꝑ id ei facere velle quod racionabiliter et iuſte in ſimili caſu ſibi quiſquis fieri vellet. Vn̄ manifeſtū eſt/ꝙ is qui eſt iudex cōſtitut⁹·neq̄quā velle debet latronē a morte vel carcere liberare/quā̄ꝗ ipē fortaſſe in ſimili caſu cōtra racōez liberari cupet. Et ex hoc plurimis eiuſcemodi temptacōib⁹ reſpōderi poteſt.

SInōnūq̄ qui ſacrū altaris ſuſcipe cōſtituit ſacramētum·occurrit ſue īdignitatis cogitatio/ꝙ videlicꝫ nequaq̄ ad hoc dignus eſſe poteſt·et p̄ſertim ſibi videť ꝙ nō bn̄ ſua ſit delicta cōfeſſus. Fieri aūt poteſt hoc ſuggeſtione demonis·ut tātum bonū impediať. Quare igiť is cogitaē debet/ad hoc nūq̄ ſe dignū ꝓpriis viribus fieri poſſe/quā̄ꝗ etiā cētum ānis ad id laborās incūberet·niſi ex ſpeciali dei muneē id fiat/ qđ ſane mun⁹ poteſt eque nūc ſicut poſt cētum ānos dn̄s elargiri. Debet rurſus cōſiderare·qm̄ hac in vita nemo ꝑ infallibilem abſolutamqꝫ certitudinē ſcire poteſt·vtrū in grā ſit an nō·vere ne ſit penitēs·an nō·vtrū rcē cōfeſſus ſit an nō·niſi ad hoc ſingularis accederet reuelatio. Itaqꝫ qui ſine hac certitudine ſuſcipere nollet

eukariſtiam:is profecto ſeipſum deciperet ⁊ ꝙ̄
dā ſuperbie ſpetiem habere videret. Eſt igr̄ alia
humana vel moralis certitudo/ que in noſtro
propoſito et requiritur et ſufficit. cum videlicet
quis in ꝓpria recollectione ⁊ conſcientie diſcuſ
ſione id egit quod tum ſua diſcretio. tū bonū
aliorum ↄſiliū eū debē facere iudicat. atq; hoc
per ſufficiens tempus ad id cōiter obſeruatum
conſuetumq;. Qd ſi tunc in peccato mortali ſe
cundum proprium iudicium is ſe eſſe non vi
deat. tuto ⁊ ſine noui periculo pcc̄i ad cōionem
accedere poteſt/ et ꝙ̄ꝙ̄ ut frequenter accidit ſibi
fortaſſe leuia quedam dubia ſuperueniant: ea
tamē contemnere/ ymo vincere debet/ ⁊ ad con
trariū agendum ſemetipſum cogere. Leue au
tem dubiū voco. cum quis potius de aliquo fert
iudiciū. qd ſit bonū. iuſtū ⁊c̄ ꝙ̄ ꝙ ſit malū ⁊ pec
catū/ ⁊ nichilominꝰ quaſdā racōnes vel cogita
cōnes incōtrariū habet/ que aliquā ei dubita
cōnē afferūt. non tn̄ ita quin primū iudicium
multo ſibi ſit certius/ intantū ꝙ ſi res ipa alteriꝰ
foret: de ea nequaꝙ̄ ambigeret aut cunctaret̄
Verum ſi non maiorem certitudinem de vna
partium habet ꝙ̄ de altera: ſiſtere debet/ quo
uſq; ad earum aliquam magis aſſentiatur/ et
hoc vel aliorum vel ſue rationis conſultatione/
vel inſpiratione diuina/ obtenta per orationem

Niſi eni hoc mō q̄s ſecuritatē i ſemetipō capiat ſe male fuiſſe cōfeſſum ſemp iudicabit· neq3 trā quillius eſſe aut cōſciē pacē vnq̄ hr̄e poterit Quod pfecto neq̄quā bonū eſt·

Si ſeipō penitēs nōnūq̄ iquirit ſi firmā nūq̄ ꝑ peccādi volūtatē habeat z tūc ei plurima pponit hoſtis / preſertim q nimiū eſt fragilis q itē tā crebro in pccā lapſus eſt a adhuc cotidie labitur. Conſiderare aūt hijs debet / verū quid eſſe nō poſſe eum vitare pccm viribz ſuis. Non etiā aſſerē opus habet nūq̄ ſe peccaturū· p̄ſūptu oſum quippe eſſet hoc· neq3 tn̄ etiā iudicaē debz ſe peccaturū. Jam eni hoc eſſet delinquē. Satis igitur eſt ſi firmum ei propoſitum adeſt· cum dei adiutorio deuitandi pccm / et ad id diligētiā ad hibendi / nec ſcdm preſētem voluntatē ullo vult pacto in poſterū peccare.

Nonnūq̄ ut dictū eſt emitit hoſtis· perſois deū timentibz magis quā ceteris nimiū ti morē immittē· quo in cunctis ſuis operibz deficē formident. Quāobrem eiuſmodi timoratis neceſ ſariū eſt· ut in primis magnope aiadūtāt · ad quid ſub pena pcci mortalis ſecundum ſuum ſtatū obligāt· et ad quid nō· Poteſt āt ē de hoc haberi nō quidem infallibilis ſed humana certi tudo p ſapientium et deuotoꝝ bonū conſiliū· p ſcripturas· p iudiciū ꝓprie racionis· et p ſuum

confeſſorem. Nam ſecūdū hacꝝ pſonacꝝ conſiliū et dictamē debet is freqnter ꝓpriū iudiciū muta re et vincere. Cū ergo de eo qd agendū eſt ha bet is hmōi certitudinē: poteſt ſe merito quieta re licet plures alias negligētias q̄ venialia pccā ſunt admiſerit. ſ3 ſi in hijs punctis principalib3 ſe defeciſſe cognoſcit: penitere debet. ꝛ poſtmodū loco ꝛ tpe cōfiteri. Videtis itaq3 prorſus eſſe ne ceſſariū ut quíſq3 diligēter pquirat. q̄ res pccm mortale ſit. q̄ nō. i quo quiſq3 obliget̄ in quo nō Et tūc quicq̄ ſup hoc egerit id vltroneū erit ꝛ ſup erogacōnis ad augmētū ſue gratie ſimul et alioꝝ. Credere enī ꝙ illud melius bonū quod quís facere valet ſemp implere teneat̄. ita ꝙ ſi hoc obmiſerit: peccet mortalit̄: erroneū eſſet. nū ꝙ̄ etiā quis poſſet optinē cōſciētie pacem.

Finalit̄ ꝓ gnali regula accipite ꝙ vti deus ꝛ bonus āgelus ſemp ad bonū hortantur cūcta q3 ſeu proſpa ſeu adūſa. ſiue bonum ſiue malū ſui vel alterius ad ſalutē ꝛ profectum bo norum conūtūt: ſic ex adūſo oīa in damnum et pnitiē detorquere molit̄ hoſtis. Habūdat quis diuicijs: enitit̄ hoſtis ut illis abutat̄ vel in ſup biā vel in luxuriam vel in vſurā ꝛ iniquā tpaliū acquiſitionē. Cōtra. ſanctus angelus conatur ꝛ ſuadz. ut ill' vtat̄ ad largiēdas elemoſiās ad ſupplicit̄ rōdēdas grās deo ad habēdā ſufficiētiā

Similiter cõſiderate inpulchritudine· viribus·
ſcientia·ſtatu bõ hoīm fama·et hoꝝ contrarijs
pauptate difformitate·mala obſcuraqꝫ fama·
diuerſitate etiã inclinacõis hoim ad hoc ł illud /
nouit ſanctꝰ angelꝰ bñ vti hoſtis vero male·

Qvamqꝫ etiã freqñter ꝯ ipam dei inſpiracõ
nem in malum cõuerti facit hoſtis· ſicut ex
aduſo bonus angelus malã inimici temptacõꝫ
in bonũ/puta quis temptabitur·ideo religionẽ
ingredi ut poſtmodũ egrediať ꝯ exeat· Jn ea
tñ pſeuerans cõſtansqꝫ manebit. De ſupbia ã
inuidia tẽptabiť/huic valide reſiſtꝫ ꝯ ide mẽbiť
plurimũ. Jta freqñť dũ grauiť nocẽ cupit hoſ
tis·prodeſt admodũ ꝯ proficit/itãtum qꝫ hoiẽm
crebro temptare deſiſtit/ne tẽptacõem ſupãdo
mereatur. Aduſus vero cũctas ſuas illaquean
tes temptacões que certe ſũt innumẽ·nõ niſi
vnicũ gñale remedium repitur/uti btõ Antho
nio reuelatum extitit·ut qs videlicet pfundam
ſemp habeat humilitatẽ/ꝯ affectioẽ ſincera pu
roqꝫ corde ſuã totã ſpem in dei ac ſanctoꝝ auxili
um ſtatuat/idqꝫ ſe facere poſſe eſſe dei grãm cẽ
ceat pmaximã·nichilominꝰ tñ ſemp ſuũ debitũ
faciat apud deũ ꝯ obſeruãtiã mãdatoꝝ eiꝰ pre
dcẽ initẽdo ſpei·nã ſicut firmiť credimꝰ hominẽ
ſola dei ſaluaẽ miſericordia:ita eam miſericordi
am ſuope venerari diligẽ caripẽdẽqꝫ debemus

ſecus enī faciens vel hoc intermittēs agē profecto illam perdere ſeſe reddit digniſſimū. Qd ſi ſuggerens tibi hoc mō dicat hoſtis. quicq̄d egeris: certo nouit deus an damnatus eris vel ne. neq; vllatenus aliter eſſe poteſt. Reſpondebis quicq̄ de me ordinauerit deus ipē tn̄ amari dignus eſt ⁊ coli. cūq; mentiri nequeat: ipē ſibi obſequētibus et ad hoc pro ſuis viribȝ conantibȝ infallibiliter gloriā celeſtē largietur. Quāq̄ vero michi meus ſit finis incognitus: bn̄ tamē ſcio quoniā bona vita in bonū finē pducit. neq; ob hanc incertitudinem omittē debeo. quo minus meū effitiā debitum. ymo profecto magis ac magis enitēdum michi eſt. ſicut ⁊ ſi infirmus ſe ſanandū ignoret. Jure tn̄ ad id ſuū debitū facit. Concludēdo dicimus nichil ita inſtruere hoīem in predictis tēptacōnibȝ infinitiſq; alijs. ſicut gratiā dei que per deuotā orationē in profunda fuſam humilitate atq; cōtricōe cordis acquiritur. Hanc nobis grām meritis ac interceſſionibus oīm ſanctorū ſanctarūq; largiri dignetur pater ⁊ filius et ſpiritus ſanctus Amen.

¶ Explicit Tractatus Mgr̄i Johānis Gerſon Cancellarij Pariſieñ doctiſſimi atq; deuotiſſimi viri. De diuerſis diaboli tēptacōnibus.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit Tractatus Veñbilis Mgr̄i Jo hannis Gerſon Cancellarij pariſieñ ꝓ deuotis ſimplicibꝫ. Qualit̄ ſe in ſuis ex ercicijs diſcrete et caute hr̄e debent

Deus vult ut ſit rationabile obſequiū
noſtrū ita ut cuncta que ī eiꝰ ſeruītio
facimꝰ fiāt cum diſcrecōe. tam quo
ad corpꝰ. tā quo ad aīam. Nam iuxta
cōe ꝓūbiū. Omē quod ē nimiū v̄tit̄ ī viciū. Stu
deat ergo anima ſic regere corpꝰ ſuū. ut ex vna
pte nō contra ſe preualeat. et ex alia pte ut in
ſeruiendo ſibi etiā nō deficiat. Quoꝝ p̄mum ſit
cum nō nimis laute ip̄m corpus enutrit̄. Secū
dum quando nō nimiū exercicijs ſiue corporali
bus ſiue ſpiritualibꝫ fatigatur. Et maxime in
ſpiritualibus ſeu ad ſpiritualitatē tendentibus
exercicijs eſt cautela adhibenda. qꝛ in talibꝫ
ꝓpter ſimplicitatē nō nulloꝝ deuotorū et antiq̄
hoſtis inſidias. ſub ſpē boni poſſet homo incurre
re periculū magni mali. Exempli gratia. Si q̄s
nimis et nō cū debita diſcretione. nec cū cōſilio
aliorū deuotoꝝ expertoꝝ ⁊ ſuorū ſupiorū. inten
dere vellet. ieiunijs. fletibus. vigilijs. diſciplina
cōibus oracōibꝫ meditacōibus ymaginacō
nibus circa ſubtilitates quaſlibet ⁊ diuinas res
terroribus mortis extremi iudicij ⁊ inferni et

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

ceteris hijs ſimilibus. Hic poſſet caput et cere
brum ſuum aliaqꝫ organa quibꝫ aīa vtī habet
in ſuis opacōibꝫ intantū ledere. vt vſū rōnis
amitteret. aut fieret toto debilis. fantaſticus ꝛ
melancolicꝰ. ſibi ipi deo ꝛ hoibꝫ inutilis nō ſolū
ſed ꝛ periculoſus ꝛ grauis. Vnde cōſiliū meum
eſt. ut homo deuotus ſi oīo menſurā ſeruare ne
quit: nutriat pocius corpus ſuū aliq̄li cū exceſſu
ꝙ̄ ſubtrahat ſibi nimis cū defectu. ratio qꝛ diffi
cilius. Ymmo q̄nqꝫ nullatenꝰ ſubuēiri poteſt
corpi leſo p hmōi nimiā neccioꝝ ſubtraxionē vbi
tamē facile videlicꝫ p vnā aut duas abſtinētias
ēprimi poſſet. quod exceſſum erat p nimis deli
catam educacōnē. Cuſtodiat ergo homo deuo
tus ꝓ regulis ea q̄ ſubiungūtur documenta.

De humiliādo ſe corā deo p cōtricōem.

Primo det obliuioni totum tempus ſuum preteritum ita ut non nimis continue in ſpetie recogitet de ſuis peractis pecca
tis. prius contritis et confeſſis. ſed ſufficit ut q̄n
doqꝫ p cōtricōē generalē ſic dicat ore vel corde
Dn̄e deus meus cōfiteor tue bonitati paterne ꝙ
vſqꝫ in pn̄s male proch dolor pdidi tēpꝰ vite
mee in pccīs ꝛ vanitatibꝫ qꝛ tibi digne nūꝙ̄ ~~ſic~~ ſet
uiui. Sꝫ ꝛ īſup te multiplicit̄ offendi ꝛ nichil ha
beo quo poſſim tibi ꝓ neglectis ꝛ male geſtis ſa
tiſfacē niſi cor meū. vtinā debite ꝯtritū ꝛ huiliatū

Hoc ergo tibi domine offero. et rogo ne deſpici
as. ⁊ delicta iuuentutis mee ⁊ ignorantias me
as. p̃mo ⁊ nequicias meas ne memineris. Etiā
ſcio dn̄e. ꝙ totis viribus meis nō ſuffitio talem
facere cōfeſſionem qualem bene exigerent pccā
mea. Sed ⁊ tu ſcis deus meus deſideriū meum et
volūtatem meam bonā. ꝙ ex tuo dono ⁊ tua in
ſpiracōne michil volui. Vicario tuo meo ꝯfeſſori
celare de pccīs meis. Et ipē ꝯfeſſor ſe ſatis putat
informatum de mea vita. Rogo igitur pie dn̄e
ſufficiat tibi. ⁊ da ut oblitus ea q̄ retroacta ſunt
extendere pamplius me poſſim in anteriora in
tuo ſancto ſeruicio. Si autem dn̄e in futurū ali
quid aliud tibi de me placuerit. ſup cōfitēdis me
is pccīs iteratis vicib⁹: offero me patū. iuxta cō
ſilium cuiuſcūqꝫ. per quē tuā dignaris innoteſce
re ſuper hoc voluntatem. Nichil enim itēdo reti
nere apud me quod ſit contra te. Tamen nō
ignoro etiā domine deus meus ꝙ quāuis mille
ſies cōfiteor ex hoc nō poſſum ſatis iuſtificai. ſꝫ
ex tua ſola miſeīcordia mea depēdet iuſtificatio.
Cum enim tu michi nō imputaueris pccm: tūc
iuſtus ſum ⁊ nō alias.

¶ Informacō illoꝝ qui circa exteriora oc
cupantur.

Circa p̄miſſa etiā notandum ꝙ pſona deuo
ta circa curā rei familiaris ⁊ erga exteioꝝ

diſpenſacōnē multū occupata·nō debȝ cū nimia anxitate conari ad habēdū talem pacē trāquil litatē ⁊ puritatē cordis:qualē pſona soli deo ⁊ ſpūalibȝ vacās poteſt ⁊ debet hēre·Nec deus req̄ rit hoc a tali de necītate salutis·Scit enī ꝙ hūa ne infirmitati id impoſſibile eſt·Ad hoc enī cona ri nimiū eſſet ſignū ſupbie ⁊ labor inanis·perdi tio temporis inutilis·Non ergo pſona ſic exteri orib; occupata ꝓ ſua ⁊ aliorū ſalute ex diuina haut dubiū prouidētia triſtetur multum ſi deuo tionem tantam nō habuerit quātam libenter haberet·et qualem alios habere conſiderat·Im pleat ipſe tamen fideliter miniſterium ſuum ad quod deus eum vocauit·et ſatis eſt·Sicut nāqȝ ipſe non ſolum pro ſe ſed et pro alijs ſe exte rioribus occupat iuxta diuinam voluntatem: Ita etiam alij non ſolum pro ſe ſed et pro ipſo ſic occupato et pro alijs deo et ſpiritualibus ex ercicijs vacant·Hoc adiecto ut quandoqȝ ſibi magis aptis certis horis pro ut poſſibile fuerit ad deum etiā recurſum habeat·cōquerendo hūi liter de ſuis negligencijs·et exponendo domino deo ſuo neceſſitates occupationes et miſerias ſuas orando ut pius dominus dignetur eoſdē ſuſcipere a paupere ſeruo ſuo loco deuotionis quam libentius ſibi offerret · ſi eam haberet·

Quomodo in xp̄o omnes vnū corpus ſumus.

HInc ſurgit pia ⁊ pulchra conſideratio de corpe xp̄i miſtico . In quo ipſe dn̄s ihe ſus deus et homo eſt noſtrum caput . noſq; mē bra eius . Vnde ⁊ ſicut in corpore organico om nia menbra nō eundem actum habent . nec ſibi ſoli . ſed toti homini in ſuis actib; deſeruiūnt . Pedes quippe nō ſibi tantū ābulāt nec manus ſibi ſolū laborant . nec os ſibi ſoli ꝯmedit et ſic de alijs . ſed ip̄i toti homini . Ita etiā in hoc cor pe xp̄i miſtico . quicūq; quodcūq; bonum opera tur . nō ſibi ſoli ſed omnib; in xp̄ō exiſtentibus id operatur in ſalutem . Et ex eo ꝙ domin⁹ noſ ter ihesus criſtus . deus et homo . mediator eſt dei ⁊ hominū et capud noſtrum . opa noſtra bō per ip̄m fiunt diuine maieſtati grata et accep ta et nobis ſalutaria et fructuoſa et non ex no bis . Nemo ergo deputatus operibus inferiori bus deſperet . nulluſq; intendens maioribus ſu perbe ſe eleuet . Quia omnia in xp̄ō iheſu domi no noſtro erūt nob̄ coia . Non bene itaq; agūt illi qui predicantes aut alia magnalia agētes magnificant et ceteros religioſos et xp̄ifideles nō predicantes . ſed quieti ꝯtemplacōnis ⁊ ora tionis vacātes vilipendūt . velut ecc̄ie dei inuti les nō attēdentes . ꝙ ſi ſermo debeat ꝓficere ex ore predicātis : deuota cōtemplatiuorum oratio habet hoc efficere apud deū et impetrare . alias

inuanū erit conatus laborātis. Similit̄ nō bn̄ a
gūt q̄ ſpūalib; vacātes ꝯtēpnūt tpaliū admiſtr̄
cōz exercētes. Sic̄ ei ſpūalia ſic ꝛ tpalia bō ꝙ diu
ſum⁹ ī via ꝛ peg̃namur a celeſti pr̄ia nob̄ nccia
ſūt. Et nō omnib; oīa ꝓſunt nec omēs omnia
poſſum⁹. Sit ḡ quilib; ꝯtentus de ſituacōe ſua
in corpore xp̄i miſtico ſe etiā ꝓ quocū; menbro
reputet infimo. ꝛ ſtudeat fidelit̄ agere ī ea voca
tione qua dn̄s eum vocauit. Ex p̄miſſis appar;
error illoꝝ qui in religionib; ex obediētia depu
tati ad exteiora offitia ſua cū murmure ꝛ inuo
luntarie ẏmo qn̄q; vix ex coactione ꝛ p ꝯn̄s ne
gligēter ꝛ īfideliter implent. ſpūalia ſibi furtiue
contra bonū obedientie vltra quā ad eoꝝ ſtatū
ptinet vſurpātes ꝛ id qđ alioꝝ eſt ſupbe ſibi vē
dicantes. qđq; ſuū eſt negligētes ꝛ ſic et iſtud
ꝛ illud non ſolū ſaluti ſue īfructuoſū ꜩ ꝛ ſepe per
ꝓprie volūtatis ꝛ īobediētie viciū dāpnoſū faci
entes.

Consolatio offitialiū.

Appar; quoq; ſimilit̄ ex p̄miſſis ꝙ incaute
agūt nōnūꝙ r̄eligioſi modicā ꝯpaſſiō; cū
ſuis frib; ad exteriora explēda deputatis ſi qn̄
in ſpūalib; minus ꝓmpti īueniātur habentes
ipōs temē qn̄q; tanꝙ īdeuotos nō ſolū corde di
iudicātes. ꜩ qđ peius ē ſepe gladio ligue ſue de
tractorie pcutiētes. Nō attēdētes illud vulgar̄e
ꝓūbiū. Pluribꝫ ītentis mīor ē ad ſingula ſēſus

Nec recogitant ꝙ ſi ipſi explere deberēt talia ſi
mul et tempalia ꝛ ſpiritualia ·neutrum horum
forte facere rite poſſent.Neqꝫ aduertūt quātū
deberēt eſſe deo ꝛ hominibꝫ grati·ꝙ ipis ad ſer
uiēdum deo in quiete ꝛ pace ordinatis:alij co
gūtur ſeruire cū multa fatiga ꝛ tribulacōe ꝛ deo
et ſibi et alijs·et ꝙ ipſi velut domini recumbūt
alij velut ſerui coꝝ miniſtrāt eis·et in tempali
bus de neceſſarijs eis ꝓuidere habēt.Timere
deberēt hij tales ꝙ ſpiritualiū operū ſuoꝝ fruc
tum nō ipi·ſed alij officiales ſcilꝫ exterioribus
occupationibꝫ ꝓpter eos detēti:apud deum iuſ
tum iudicem ꝑcipiēt·ꝓpter ſuā potiſſime ingra
titudinem·que deo maxime in nobis diſplicet.

¶ Semper orare quomodo intelligitur.

IVxta ꝑmiſſa quoqꝫ inſtruitur nōnulloꝝ
ſimplicitas·qui occupati alijs conātur nō
tantum corde·ſed etiā ore ſemper orare·ꝓpter v̄
ba apli·quibus ait . Sine intermiſſioē orantes
Nam ſcđm expoſitores·licet ſemper oret qui bo
num operari nō ceſſat·ꝛ qui per pcēm mortale
oroēꝫ ſuā nō interrūpit:poſſumus tamē ex pre
miſſis ꝛ ad ꝓpoſitum dicere plane ꝛ veriſſime
ꝙ ſemp orat q̄ alia bō opa ſiue ſpiritualia ſiue
corporalia pro dei honore·ꝛ ſeruorum dei vtilita
te facit.Licet enim non oret per ſe:orat tamē p
alios in xp̄i corpore miſtico·et hoc ſufficiat ſibi

alias debitũ orandi ad qđ ipſe obligatus exiſtit
non neglexit vitioſe. ¶ Singularitatis vitiũ
reprobatur.

Rurſũ pſona deuota dʒ
diligẽtiã adhibere ut nõ incurrat aliquã
ſingularitatis notã p ſuã deuͦtionẽ p̄ ceteris inť
quos ↄuerſatť. Hoc enĩ repĥẽditť a pribʒ/ qꝛ tur
bat nõnũquã alios cũ quibʒ viuiť. Et eſt ſignũ
ſupbie ⁊ ypocriſis. Studeat ḡ eſſe in publico cõ
munis ⁊ alijs ↄformis/ abſqʒ tamen peccato. In
ſecreto vero poteit eē ſingulariť deo deuot⁹/⁊ cor
de ⁊ moribʒ ⁊ geſtis ⁊ exͨcicijs cum diſcrecõe tñ
ne ſe deſtruat ¶ Qualiť orand͛ ſit ſpũ ſine ỹgibʒ

Pro iſtis aũt deuotoꝝ exͨcicijs q̄ ↄiter apti⁹
ſiũt ĩ p̄uato q̄ꝫ in publico/ ut ſũt viʒ mẽtales
oracões ⁊ meditaciones. Notãdũ qꝫ quicũqꝫ
in hijs ⁊ p hec vult amoroſe ⁊ affectualiť tẽdere
in deũ ſecure ⁊ diſcrete ne caput ⁊ ſẽſus ſui ledã
tur/ debʒ diſcere cogitare de deo ſine aliq̄ re corpo
rali ſiue abſqʒ ymagine/ ita ut non cogitʒ rem
magnã aut paruã longã ã breuẽ albã ã nigrã
hic ã ibi in tali aut alio loco exiſtentem. Sed
omnibus talibus ⁊ ſimilibus excluſis eleuet
cor ſuum ad intellectualia pura ⁊ incorporea co
gitando dei omnipotenciam qua omnia poteſt/
dei ſapientiam quia omnia preterita et futu
ra ſcit. ut preſentia/ dei bonitatem. qua omni
bus quantum in ſe eſt bene vult et nulli male

Similiter eius miſericordiam dulcedinem pul
chritudinem ⁊ ſic de alijs perfectionibus deo ſū
me cōuenientibus ⁊ inexiſtentibus dicendo cor
de et ore ¶ Oratio deuota

O Domine deus meus creator ⁊ redēptor et
ſaluator meus · omnipotētiſſime · ſapientiſ
ſime · peroptime · totus pulcher · dulcis ⁊ miſeri
cors. O pater pijſſime amātiſſime amabiliſſiē
qui ſolus vere pater patrum es · plus me dili
gēs quam vnq̄ carnalis pater ſuū cariſſimum
dilexit filium. Qd bene oſtendis in tuis benefi
cijs magnis ⁊ multis michi indigniſſimo da
tis per te ⁊ ad hec dandis ex ſola tua maxima
hoc fatiens bonitate · te adoro · laudo · glorifico
toto corpore ⁊ ſpiritu tibi gratias ago pro omni
bus donis tuis · q̄ quicquid ſum · poſſum ſcio ⁊
bene ſancteq; cupio · volo et deſidero · hoc a te
habeo totum · et nichil habeo ex me ipſo niſi pec
cata que clementer peto ignoſci ꝓpter gloriam
nominis tui benedicti. Qd me cum omnibꝫ ſanc
tis tuis benedicere laudare ⁊ predicare ſine fi
ne ꝓpitius etiā concedere digneris. Vel alio mō
orādo · prout ſpiritꝰ ſanctꝰ inſpirauerit. Talem
reſpectū habēdo ī orationibꝫ ⁊ meditacōibꝫ ſuis.
Homo nō facile īcurret freneſim nec erit fanta
ſticus · et in capite ſeu ſenſibus ſuis deſtructus
quēadmodum aliter faciliter poſſet contingere

cū homo nimis figit cogitatū ſuum in res corpo
reas ⁊ reꝝ ſenſibiliū ymagines . Nolum⁹ tñ ꝑ
hec reprobaē imaginacōes de ope noſtre redēp
tionis/de capcōne alligacōe colaphis ſputis fla
gellacōe crucifixione dnī noſtri ihesu criſti/⁊ ce
teris hmōi/ymo hortamur quantū poſſum⁹ ut
de talibꝫ homo ſepe cogitet . ſꝫ ſub hac cōdicōe
⁊ hmōi cautela ut viꝫ cū diſcrecōe ⁊ non nimis
hoc faciat/atqꝫ ut non nimis diu ⁊ immobiliter
quaſi ſeu nimis fixe cir̄ corporalia ⁊ ymagines
rerū hmōi cogitacō immoret̄. Sed ſemp cone
tur cogitatū ſuū ab iſtis corporeis ymaginacō
nibus trahere ſurſū ad earūdem rerum corpora
liū ſpiritualitatem/que inde ſpū ſancto docente
elici poterit copioſe/ſi homo aſſueſcat ⁊ dederit
ſe ad talia facienda . Et ne videatur impoſſibile
totaliter licet appareat in exꝑtis difficile aliq̄lit̄
id quod dicimus . Sumamus exemplum de ve
nerabili ſacramento dominici corporis . quod
cum videmus ī manibus ſacerdotis oculis cor
poris adoramus deuote . ſicut verum deum et
hominem humani generis redemptorem . an
gelorum dominum . ⁊ demonum expungnatorē
per hoc ꝙ videmus oculis cordis : nec mora
mur cum cogitatu noſtro diu circa illud qđ
exterioribus apparet oculis . utpote circa albe
dinē rotunditatē ⁊ ꝑuitatē ſacre huius hoſtie.

ſed cogimus quaſi violenter cogitatum noſtrū ut ab illis viſibilibus ſpeciebus ſe auertat· et cō uertat ad inuiſibilia que oculus mentis per lu men ſancte catholice fidei ibi videt et credit vera ciſſime· quaſi dicerem⁹ cogitacōnibus noſtris· Jd quod oculi corporis nobis ꝑreſentant· nō eſt deus noſter· Sed id quod ibi oculis cordis cernitur· eſt dominus deus noſter· hoc ergo co gitate et in hoc vos figite· Aliud exemplum po teſt applicari de puero extra patriam poſito/ quī nūquam vidit patrem ſuum et cui pater mittit victum ⁊ amictum ⁊ alia neceſſaria· ſalutatq; dulciter ſepius per medios nūtios eūdem· Nō dubium quin puer iſte licet patrem ſuum nō videat moueatur naturaliter quodā amoroſo af fectu ad diligēdum hūc patrē· ⁊ ad cogitādū ſepius cordialiter de eo· ⁊ ꝙ libenter eſſet apud eūdem ad vidēdum ipſum ſicuti eſt· Quia neſcit an ſit longus aut breuis· an albus aut niger· ⁊ ſic de alijs corporalibus circumſtancijs· ergo eti am in cogitādo patrem ſuum qualeſcūq; hmōi corporee ymaginationes occurrerint· nō in eis quieſcit· ſed repellit tanquam deceptorias et in vtiles· Sed quoniam alibi de hoc latius tracta tum eſt: ſufficiat hic modice tactum

¶ Pericula q̄ ꝑueniunt orantib; cū ymaginib;

Itaq; iuxta premiſſa diſcat perſona deuota in

ſimilibus ſimiliter agere/alioquin in oratiom
bus et meditationibus ſuis non ſolum perti
meſcere habet premiſſa pericula:ſed etiam in
commoda grauia alia. Poterit enim continge
re dum homo nimis cogitat cum ymaginibꝫ
et de rerum corporalium circumſtancijs · ut
propter fantaſie fluxibilitatem et inuiſibili hoſ
te illudente et cooperante/deueniat a deuotis
et pijs cogitationibus · ad cogitatus turpes
et impios · a puris affectionibus ad immun
das · a ſpiritualibus ad carnales · et nonnunq̃
a ſanctis cogitationibus ad execrande blaſ
phemie cogitationes · pro ut in non nullis
deuotis perſonis in hijs incautis compertum
quandoqꝫ eſt. In ipſa etiam veneranda yma
gine crucifixi · ex nimis fixa conſideratione cor
poris dominici nuditatis · eiuſqꝫ femoralium.
¶ Qui caſus ſicut mulierculis eſt valde poſſi
bilis. Sic viceuerſa poterit caſus iſte et viris
eſſe non impoſſibilis ſi nimis figantur eorum
cogitatus erga ſanctarum virginum · etiam
ipſius virginis virginum · que tamen puri
tatis mater eſt ymagines corporeas · prout
etiam experientia nonnullos docuit. Cauea
mꝰ igitur dum cogitare volumus nudum cru
cifixū · ne incaute id fiat. Alioquī cōtingē pote
rit dn̄m nr̄m crucifixū de cruce nob̄ euaneſcē/

noſq₃ cum latronibus illic inſidioſe contra nos latitantibus ſolos remanere. qui et deſpoliātes nos cogitacōnibus et affectionibus puris et ſanctis/et plagis turpium et execrandaꝝ impo ſitis/vix ſemiuiuos nos ſub cruce relinquant. Semiuiuos ⁊ ſemimortuos/nāq₃ nō nūq̄ꝫ deuo ti ſimplices ſe putant cū ex hmōi corporalium ſpecierum incauta ⁊ nimia ymaginacōe veniūt a ſanctis cogitacōnibus meditacōnibus ⁊ ora cōnibus ad cogitacōnes nephatias. ſpiritu ne quā ſepius cooperāte eſtimantes cū quadā deſ peracōne ſe a deo derelictos ⁊ reprobatos. ꝑpt̄ huiuſmodi turpitudines cogitatui eoꝝ occur rentes/⁊ per cōſequens ſe in anima a dei gratia mortuos fore ⁊ vix vita corporis viuere qꝺ ta men falciſſimum eſt. Ecce ad quanta ꝑueniūtur pericula ex nimis ymaginum corporalium rerū fantaſia/⁊ ex antiqui hoſtis cooperacōne mali tioſa. Nemo tamē ꝑpter premiſſa credat ſanc torum ymagines. ſicut quidam heretici ſenſe runt eſſe cōtemnendas. ſed ſunt pocius reue renter tractande. ⁊ ea intēcione qua eccia dei eas inſtituit digne honorande. Et diſcamus ab hȳs viſibilibus mēte tranſiri ad inuiſibilia a corpa lib⁹ ad ſpiritualia. Ille nāq₃ ē̄ finis ymaginū.

¶ Remedia contra ſpm̄ blaſphemie.

De blaſphemie tēptacōe occaſione p̄miſ
ſorum eſt etiā notandū. ꝙ ip̄a nouiter
ad dei ſeruicium ꝯuerſos q̄n̄q; grauiter
infeſta. inimico humani generis ut tales per
hoc in deſperacōe deducat et a dei ſeruitio viaq;
ſalutis arrepta retrahat id agente. deo aūt per
hmōi graues temptacōnes ſi eis nō ꝯſēſerint
a pccīs ſuis purgati. īfluētie ſue grē ydonei red
dāt hoc pie pmittēte. Cū igit̄ cogitacō hmōi
mala horrenda. groſſa. turpis. ꝛ nepharia. īpor
tune occurrerit: nō terreat̄ nec triſtetur pſona
deuota ꝓpterea minimū. neq; credat ſe ꝓpter talē
a deo derelictū. etiā q̄tūcumq; talis cogitatio
blaſphemie videatur eſſe cōtra dei vel alicuius
ſancti honorē. aut cōtra fidem. caſtitatē ꝛc̄. Sed
maiorē fiduciā. ſe ptinēdi ad deū inde accipiat
dicendo corde aut ore. Oratio.

Dn̄e deus meus grauiter et inuitiſſime tollero
hanc temptacōem. cū ꝗ multum peccaui. iuſtū
eſt ut multū affligar. Confidens dn̄e ꝙ tā for
te certamē michi cōmittis. ꝙ etiā int̄ magnos
et electos tuos milites velis ꝯputare me indig
num. Si igitur dn̄e eſt tue volūtatis ut hec tēp
tacō dura me collafiſet: nō recuſo laborem. ſed
ſuppliciter rogo ut tribuas ſeruo tuo virtutem
pugnādi ꝛ vincendi. ne ei vnq̄ int̄nū cōſenti
am. Tu eī deus meus ſcis creature tue īpotētiaz

nec etiã ignoras inimicoꝝ meorum inuiſibiliũ in-
ueteratam inuidiam et maliciam cõtra me. Et hec
orãdo dicat homo deuotius ut poterit/ ſignando
q̊ꝫ ſe interim ſepius ſigno ſancte crucis ⁊ aqua
benedicta ſi affuerit ſe aſpgẽdo. Hijs pactis ſit
homo ↄtentus ⁊ non curet de eis ãplius multũ
nec litiget vltra pro illa vice nimis cum eiſdem
ſꝫ cõtẽpnat. ⁊ ſic citius euaneſcent a memoria
Sup pmiſſꝫ habemꝰ exẽplum de quodã mona
cho in heremo qui talibꝫ turpibꝫ cogitacõnibꝫ
vexabatur. xx. annis/ ⁊ nemini audebat aperire
tẽptacõnẽ hanc ꝓpt eius abhominacõeꝫ. Tãdẽ
tamẽ cuidã antiquo expto pri eam non ore ex
verecũdia ſꝫ ſcripto detexit. Qui vidẽs apt pone
manũ tuã ſup caput meũ. qđ cũ feciſſꝫ. apt idem
pater. Sup caput meũ ego accipio totũ iſtud
peccatũ tuum ⁊ omne põdus eius: non ergo tu
ãplius inde cõſciẽtiam aliquam habeas. Cum
autem monachus ſup hoc miraretur ⁊ cauſam
huius quereret. Reſpõdit pater: querẽdo. pla
cuit ne vnq̃ꝫ tibi iſta turpis cogitatio. Abſit in
quit ille. Nam maxime michi ſemp diſplicuit/
⁊ apt ſãctus pater/ maiſeſtũ eſt ergo ꝙ tu eam
non agis: ſꝫ eã pateris ãtiquo hoſte procurãte/
⁊ te ut decipe tandẽ p deſpacõꝫ poſſꝫ ita fatigãte
Nũc g̊ fili mi audi cõſiliũ meũ. Et cũ iteꝝ inuaſeit
talis turpis cogitacõ dic. Tibi ⁊ ſup te inimice

nequam ſit hec tua blaſphemia· ego nichil in ea
habere volo· ſed dominum deum meũ ego adoro
et veneror· in ipſũ qꝫ credo · Ex poſt vero iſte frat̃
nunq̃ habuit amplius hanc grauem tempta
tionem· conſilio ſenis adiutus · Et notandum
ꝙ perſona deuota huiuſmodi tẽptationes gra
ues non debet cõfiteri indifferenter cuicunqꝫ ſa
cerdoti q̃ꝙ plurimum litterato/ ne forte occaſio
nem deſpationis habeat· propter multorum in
experientiam: ſꝫ recurſũ habeat ad viros deuo
tos religioſos· diſcretos · Nec eſt opus in ſpeci
ali nimis declarare in confeſſione talem turpitu
dinem· ſed ſufficit ita dicere· ut confeſſor intelli
gat mẽtẽ ꝯfitẽtis· et hoc ꝑ ſemel: ſi amplius vexa
ueit: ſatis ẽ eidẽ ꝯfeſſori ãplius ſimplicit̃ in gnẽ
eãdẽ dicẽ · ¶ Regula gñalis de cogitacõibꝫ mal̃ ·

PRo illis que premiſſa ſunt notetur pro re
gula gñali· ꝙ q̃leſcũqꝫ cogitacões male oc
currerit ſiue ſint de carnalitate · ſiue de inuidia ira
ſupbia ⁊c̃ fiat diligẽtia ut ab ĩtra eis nõ ꝯſẽtiat̃
⁊ ut ad ex̃ nõ ĩpleãt̃ · ⁊ ſecur⁹ erit hõ ꝙ nullomõ
hmõi erũt pccã mortalia· ꝑmo ꝯit̃ cũ eis ita ẽſiſtit̃
erũt magne ũtutis hic ⁊ in futuro· remuñacõis
ſingulaĩs mateia ſeu occaſio · Ex huĩlitate tñ põt
hõ de eis ꝯfitei nõ ĩ ſpẽ ſꝫ ĩ gñali dicẽdo ſic · Tales
malas cogitacões habui· tñ ꝑ dei grãꝫ ipẽ m̃ nũ
q̃ placuerũt · Timeo ñloi⁹ ꝙ non tam cito eas

impugueri ſic debuiſſet ⁊ cū dei auxilio potuiſſet

Notandū aūt eſt q̄ in hijs aduenire qd ab ſit delectatio cū cōſenſu. hoc omnino ⁊ expreſſe et ſpecifice eſſet ꝯfitendū. ⁊ ſi in opacōe ꝑcedētur tunc adhuc multo amplius. quia hoc foret gra uius. Huic regule gnāli videtur addendū. q̄ ſi pſona deuota fuerit ex naturali quodāmō incli nacōne nimis prona ad aliquod peccatū ſeu vi tium ſit hoc ira inuidia male loqui de alijs. aut aliud quodcunqȝ. ita ut qn̄ȝ etiam cadat mor̄ liter. nullo mō propter hoc deſperet. ſed cordi aliter de hoc doleat. ⁊ confiteatur hūiliter. ⁊ ꝓpo nat in aīmo nunq̄ amplius ita velle peccare. et̄ ſi milleſies tūc vna die ceciderit aut vltra. non tamen ꝓpterea dānabitur. dūmodo ſaltem ſur rexeit toties quotiēs ceciderit. Añ caſum igit̄ co gitet dīnam iuſticiam. ſꝫ poſt caſū dīnam miam ſemꝑ attendat. mia enī dei tanta eſt. ut ſi homo hr̄et oīa pccā mundi ſuꝑ ſe. ⁊ doleret q̄ cum eis tam bonū dn̄m deum ſuum ſuperbe offendiſſet. ⁊ firmit̄ ꝓponeret amplius abſtinere. deus talē nunq̄ dampnaret. ymo habemus multa exem pla de pluribꝫ ſanctis qui grauit̄ peccauerūt. ⁊ poſt peccata ſua ꝓpter pnīam ſuam. ⁊ maximā dn̄i nr̄i dei dulcedinē ⁊ pietatē qua diligit hūa nam naturam facti ſunt apud deū maiores ſācti q̄ nōnulli ſancti qui nō ſic ceciderūt. Verūptn̄

nemo debet peccare: ſ; poſtq̄ peccauit ꝯfidat de
dei bonitate/et propter premiſſa reſurgere feſti
net. et ſaluus erit. Nam deus per os ꝓphete di
cit. q non velit mortem peccatoris: ſed maxima
veriſſima ſancti. Jo. criſoſtomi ſententia eſt.
deus quaſi dolet cum hominem per ſuā iuſticiā
dampnare debet propter hominis iniuſticiam/
ex quo homo eſt ymago dei tam nobiliter crea
tus et tam precioſe redemptus. Nemo ergo de
bet deſperare de dei miſericordia quantumcunq;
etiam grauiter et innumerabiliter peccauerit.
ſed toto corde doleat qꝛ tam dulciſſimū dominū
inhonorauit propter ſua peccata et in futurum
cauere proponat. et ſic dubitare non habet qn̄
diuina pietas ſecum miſericordiam faciet. Eſt
etiam pro regula ſeruandum: q ſi homo in ali
quod peccatum cecíderit etiam mortaliter. non
tātū ſel ſ; pluies nō triſtet̄ i tātū ex hoc q ſibi ip
ſi ẽuit̄ idignet̄ ide/ꝛ aliquid mali idiſcrete ſine
ſcitu ꝛ ꝯſilio ſui ꝯfeſſois vl̄ ſupioris ꝓptēa faciat
ſibi. ſ; cū q̄dā mētis libertate ꝛ cordis fiducia
hūlit̄ recurrat ad dnm̄ deū ſuū petēdo cordialit̄
veniā/ꝛ ſe accuſādo ꝛ emēdacōꝫ cū diuino adiuto
rio i mente habendo. Faciat ergo homo iſte ſicut
facẽ ſolent pueri nondū ſatis fortes ad ambu
lādū: q̄ cū libēt̄ vellēt ābulaẽ cadūt ſepiꝰ Et cū ce
cidiſſe ſe ꝯgnoſcūt ꝛ p ſe nō poſſe ẽſurgẽ: nō ſibi

ip̄is ita indignātur · ut ſic velint iacētes pma
nere / ſ; hūilit̄ fiducialit̄ extēdūt manus ſuas
ad piam matrem · ut ſe releuet ex quo p ſe ſur
gere nequeūt · Jn infinitū plus nos ſumus ca
ri ⁊ dilecti diuine maieſtati que nos creauit re
demit · ⁊ ppetue ſaluare diſponit / q̄ꝑ vnq̄ꝑ aliq̄s fi
lius ſue matri carnali extitit carus et dilectus /
recurramꝰ ergo ad eā cū humilitate ⁊ ꝯfidētia
poſt lapſū / ⁊ impoſſibile eſt ut dāpnemur · Nul
lus aūt p̄ſumat q̄ꝑ velit aut poſſit p ſe ſurgere a
peccatis aut peccata cauere hoc enī ſolius diui
ne eſt gratie · Caueat ergo quiſq; a ſigno tāte
ſupbie · Nam ꝓpter ipſā ſupbiam pmittit deus
qn̄q; cadere hominē in peccata · in que non cecī
diſſ; ſi humilit̄ et timorate ſe ad dn̄m deū ſuum /
⁊ ꝯpaſſiue ad ꝓximū ſuū qui p̄us in ſimilia pec
cata cecidit habuiſſet ¶ De malarum
cogitacōnum cauſis atq; remedijs ·

Quia tactū eſt ſupius de q̄uibus ⁊ abhoīnā
dis temptacōibus cordis ſeu cogitacōnū ·
cū doctrinarū aliquaꝝ pro earūdem remedio
ānotacōe · Vt adhuc clarius poſſit intelligi q̄d
dictū eſt · ⁊ ut facilius poſſint inueniri remedia
ſpūalia cōtra morbū ſpūalem tā peſtiferꝝ ꝛ expe
dit declarare aliqualit̄ cauſas quantū poſſibile
fuerit ⁊ dn̄s donauerit ex quib; ortum habeant
qn̄ tam turpes cogicōnes · Primū itaq; fieri

poſſunt ex ſuggeſtione et immiſſione inuiſibilis hoſtis qui virtutem fantaſticam et ymaginatiuam ſimplicium mouet · huiuſmodi abhominationibus prout fecit illi monacho · xx · annis · Vnde ſupra dictum eſt · Probationem huius docet experientia in nonnullis deuotis innocentibus et caſtiſſimis pſonis · que nunq̃ ab extra audierunt blaſphemias et turpitudines tales quales ab · intra concipiunt · Vnde clarum eſt q̄ niſi ab hoſte inuiſibili immitterentur · minime ſentirentur · Immiſſiones autem huiuſmōi permittit deus fieri ad humiliandum hominem et ut timoratus operetur ſalutem ſuam: et ad diſcendum antiqui hoſtis inſidias: et ut homo eo deuotius ad diuinum auxiliū recurrat · Remedium bonum ē · ut homo faciat ut ſupra heremita docuit · Item prodeſt · u t homo diuino adiutorio confidens derideat et cōtempnat ſpiritum neq̃ et · ſuperbū cū ſuis imūditijs dīcēdo · Inmūde ſpūs ſi q̃d poſſes āpli9 etiā facēs · ego te n̄ curo q̄ dn̄m deū meū ne tibi vnq̃ ɔſētiā i adiutorē inuoco · Scīo pſonā q̄ p hmōi irriſionē ſolacōſe de facili ſe eruūt ab hijs ſpūcicijs · Spūs q̄ppe ſupb9 n̄ diu patit̄ ſe ita ɔtēptuū hr̄i · Scd̄o fieri pn̄t huiuſmodi cogitationes turpes et abhomiabiles ex cauſis naturalibus ſm humani corporis diſpoſitionem · Primo videlicet aut ex nimia

cerebri euacuacōe p ieiunia ſtudium vel fortem ymaginacōez. Scdo aut ex nimia habūdantia groſſi fumi cauſati ex corruptis humoribꝫ ꝓpt cibi ⁊ potus intemperātiam / vel etiam cauſati ex certo cibo vel potu qui licꝫ modice ſūptus habet naturalit̄ gn̄are groſſos humores caput ꝑtur bantes. Tercio aut ex eo ꝙ pſona tal̄ ē nimis ocioſa. Quarto aut exinde ꝙ homo ē ↄſuetus curioſe ⁊ incaute videre vel audire res de quibꝫ facilit̄ ſumit̄ occaſio poſtea cogitādi nepharia Quinto aut etiam ex ordinato ⁊ nimis cōtinuo timore offendendi deū. Queadmodū videmus exēplarit̄ ꝙ ſepe ⁊ cōmuniter ꝑtranſitur lignū ꝙ̄tūcumqꝫ etiam anguſtū. In terra ſimpliciter poſitū abſqꝫ aliqua trepedacōne / ꝙ nō ſic fieret ſi lignū foret in alto aut deſubtus haberet pro fundam foueam / etiā quamꝙ̄ eſſet magis am plū. nam tunc ymaginacō de periculo faceret hmōi timorem. Et timor ↄſequenter faceret ea ſum / ex eo ꝙ ſm naturales in magno timore ſā guis totus conatur iuuare ꝑtem nobiliorē corpo ris ſcꝫ ipſū cor recurrēdo ad ipſum. ⁊ ſic ceteris mēbris euacuatis homo ꝑ totum corpus quaſi ſpaſmat̄ ⁊ deficit viribꝫ. vn̄ necc̄ario eſt ut cadat Similit̄ eſt exēplū de timoē in tenebris. Expien cia enim docente: ſcimus ꝙ in loco obſcuro vel tenebroſo ⁊ in nocte cū videre non poſſumꝰ q̄

iuxta nos ſūt· timemus naturaliter velimꝰ aut
nolimus. Jta ut etiam qūz videatur nobis ex
timore nimio licet fantaſtice / ꝙ videamꝰ vel ſen
tiamus circ̄ nos tetras ymagines vel audiamꝰ
voces aut ſibilatioēs horribiles / cū tamen ī re n̄l
ſit ¶ Remedia cōn̄ p̄mā ⁊ ſcdāz naturales cās

Dicamꝰ igitur nunc ad propoſitū noſtrū ꝙ
quantum ad euacuationē cerebri vel eius
habundantiam in humorib; corruptis ac̈ / pſo
na talis indiget magis conſilio exptorum artis
medicine / ⁊ bono regimine corporali q̄ꝫ doctrina
theologorum ⁊ ſpirituali medicamine. Sed q̄ꝫ
tum ad ocioſitatē nimiam ſi ipſa fuerit ī cauſa
que omnia mala docere cōſueuit· remediū prin
cipale eſt ut homo ſtudeat cogitationes ſuas
beſtiales et indomitas· freno rationis tenere ne
vagēt̄ libere ſēp quo voluerint. Et poterit hoc
fieri· ſi homo occupaueit ſe diuerſis exercitijs
vtilib; tā ſpiritualib; q̄ꝫ copalibus altnatis vici
bz· dūmō tn̄ hoc fiat cū mētis q̈dā delcōe ⁊ nō vſ
q; ad tediū ⁊ nauſeā ī vno exercitio / alioquin
cogitacōes ꝓpt̄ tediū nō ītēdēt ſʒ eq̄ ut p̄us ⁊ qūz
multo āplius diuagādo ad alia ſe cōuertēt. Su
p hijs hēmꝰ exēplū de ſcō. An. q̄ q̈dā vice ī here
mo g̈uit̄ affligebat̄ tēptacōne malarum cogita
cionū· vnde cōquerebat̄ domino dicēs· Domie
vellē ſaluaī ſʒ non volūt pmittē cogitacōes mee

Tūc apparens ei angelus ī ſpecie heremite oſtē
dit eidē remediū cōn̄ cogitacōes hmōi|nūc pau
lulū laborādo maibȝ·nunc genibȝ flexis orando/
deinde corpus reficiendo·poſt quiſceendo·⁊ rur
ſus iterū laborādo ⁊ tandē ait·Anthoni ſic faci
as ⁊ tu·⁊ ſaluus eris Utinam attēderent bene
hoc exēplum nōnulle perſone|q̄ ſub ſpecie quaſi
vacandi deo ⁊ deuotioni michil opari volūt ma
nualiter|cum tn̄ apoſtolus dicat·Qui non labo
rat non manducet·Quāuis enī vacare deo per
ſpūalia exercitia non ſit ſine labore·laborare ni
chilominus interdū etiam manibȝ expedit/vn̄
ꝯtingit nōnunq̄ ut hoc negligētes non quidem
ob corporis debilitatē ſed ex deſidia ⁊ carnis vo
luptate/deueniūt ad mag̃ picula ſuaꝝ aīarū/
non ſolum in malis cogitacōibȝ ſȝ etiam qn̄qȝ in
g̃uioribȝ·Prudenter itaqȝ ⁊ rectiſſime religio
nū inſtitutores ſuis deputarunt filijs certas ho
ras non ſolū ad cātandū·orandū meditandū
⁊c̄·verum etiam ad labores manuū exteriores
faciendū·put clarie patet in regula ſancti bene
dicti ⁊ alioꝝ approbatoꝝ ordinū inſtitucōnibȝ
Non ē enim aliqua cogitacō tam turpis abho
minabilis mala et execrāda quā non inueniat
deteſtanda ocioſitas·Nam cor vacantis otio ē
ad inſtar molendini·qd cū nō habȝ ad molēdū
bonū frumētum qꝛ in cōtinuo motu eſt·molit ⁊

cõſumit ſeipſũ· etiã vſqȝ ad totalẽ ſui deſtructi
onẽ· niſi prohibeatᷣ alicuius diligẽtia . Et eq̄ ci
to molit aduolãtes fedas muſcas ſicut ğuoꝝ e
lectoꝝ ad ypes p̄ſtĩ cũ ſuũ ſit cõtinue molẽ ⁊ nõ
q̄eſcẽ neq̄q̄ꝫ vero quid molat ſiue bonũ ſiue ma
lũ diſcernere ⁊ eligere põt ň regẽtis prouidẽtia
aliter curet diſponere . Si cui exempla premiſſa
pro vitando ocio non ſufficiunt . Attendat etiã
ꝙ ipſi fratres cartuſienſes qui plus ceteris reli
gioſis quieti contemplacõis et ſpũalibus exer
citijs deputati videntur habent pro ut intellexi
certas horas quibus corꝑalibus intendunt ope
ribus ſecrete ⁊ ſine ſtrepitu in ſuis cellis· ſit hoc
ſcribendo libros· ligando· corruptos emendãdo
ortulos ſuos colẽdo aut cetera huiuſmodi exte
riora pro loco et tẽpore cõgruo faciẽdo . Quippe
conſiderantes ꝙ ſpiritualibus ſemper intendere
non ſinit humana fragilitas religioſe quando
qȝ corporalia exercent ut vitetur periculoſa ocio
ſitas . Atteſtatᷣ p̄dictis diuina ſcriptura quõ non
ſolũ ꝑiculoſũ ꝫ etiã dãpnoſũ ſit ociũ de ſodami
tis q̄ peſſimi pccõẽs noiantᷣ ⁊ itᷣ ceteras cãs que
eos ad tm̃ ꝑduxerũt malum conmemoratur in
fallar ipm ociũ . Ad dẽdũ ꝑpᷣ p̄miſſa eſt ꝙ licet
quaſi omnibȝ gňalitᷣ ſit ꝑiculoſũ ſimpliciᷣ velle
itẽdere ↄtẽplacõis q̄eti ⁊ nõ labori quãdoqȝ iten
dere manuali ſpẽalitᷣ tamẽ videtur pernicioſum

hoc iuuenibus ꝑſonis ꝛ ſi nõ omnibus· tamen
multis· maxime ꝓpter naturalis caloris in ipſis
exceſſiuũ dominiũ· ac etiã ꝓpter eoꝝ indiſcrecõꝫ
ꝛ inexꝑientiã que diuturnitate tpis remouetur
ymo etiã ꝓpter p̄ſũpcõnem que ſatis cognata
eſſe ꝯſueuit iuuẽtuti. Vnde ad magna poſſent
ꝑuenire iuuenes animaꝝ ꝑicula· ſi nõ quãdoqꝫ
et ſepius corpalibꝫ exercitarẽtur operibꝫ. Nulli
tñ dubiũ qñ ꝯtigat iuuenes qñꝫ p̄ multis ſenibꝫ
ꝯtẽplacõi inueniri magis ydoneos quã ꝙ de cõi
curſu id negandũ videatur. Inueniunt̃ namqꝫ
iuuenes vel ex naturali diſpoſicõe vel ex bono re
gimine vel ex ſingularis dono diuine grẽ quie
tiſſimi ꝛ ad exteriora quaſi in nullo inclinati ſꝫ
totaliter pene deuocõi dediti. Inueniuntur etiã
iueterati dieꝝ maloꝝ· in quibꝫ quaſi nulla mẽ
tis eſt ſtabilitas· nec aĩ trãquillitas· nec cordis
deuotio ſꝫ ex mala ꝯſuetudine paſſionibꝫ vicio
ſis habũdantes· ꝛ pene ĩ nullo mortificati nichil
aliud ꝙ que carnis ſunt ſapiũt. Quis ergo du
bitet qñ ille. Iuuenis ad vacandum deo plus
fuit aptus ꝙ iſti ſenes. Et ne quis murmuret
attẽdatur ꝙ ſunt ſcriptura teſte pueri centum
ãnorũ. Et ſũt adoleſcẽtes non cõtẽpnendi qui
poſteri prioꝝ vitam moribꝫ trãſcenderũt. Hec
remedia data contra malas cogitacões dũ cau
ſam habuerint ex ocio valent etiam· ſi cauſate

fuerint ex nimio ⁊ inordinato timore offendēdi
deū. Occupatꝰ nāqȝ diūſis exercitijs facilius obli
uiſcet̃ timoris hm̄oi q̄ȝ vacās ↄtinuo ocio. Re
mediū nichilominꝰ ↄtra eādē cauſā efficax ē ut
hō cogitȝ potiꝰ diuinā miſeicordiā q̄ȝ dei iuſticiā
⁊ cū q̄dā mentis libertate fiducialit̃ ſe totū proi
ciat in abyſſum diuine bonitatis ⁊ clementie di
cendo. Domine quā q̄ȝ multa ⁊ magna ſit mea
iniq̄tas. vnde merito te timere habeo: ſcio tamē
q̄ȝ multo eſt maior tua pietas. quia eſt infinita
Vnde multo amplius in te confidere volo. Au
fer ergo a me deus meus nimium timorem ſer
uilem. ⁊ cōfirma me ī timore tuo filiali quo ma
gis te cordialit̃ diligā q̄ȝ nimis vehemēt̃ timeā.
Si autē ↄſuetudo mala et cuīoſitas ītēdēdi ill̃. de
q̄bȝ facile occaſioēs maloꝝ oriri poſſunt. fuit in
cauſa tā turpiū ⁊ iniquaꝝ cogitacōnum reme
diū difficilius poteīt īueniri q̄ꝛ ſp inq̄eta ⁊ fame
lica ſolȝ eē curioſitas in mal̃ enutrita et cōſueta.
Remediū tn̄ ut ſup̄ ut hō occupȝ ſe vtilibȝ vitā
do otiū ⁊ cuſtodiat ſe a. vidēdis. audiendis. lo
quēdis ⁊ tāgēdis noxijs. ⁊ nō dādo occaſionibȝ
pccōꝝ locū. Etiā valet ut hō cū ſēſeit ſe īuadi tlī
bȝ cogitacōibȝ ſtati q̄i cū violētia ꝛuocȝ mētē ſuā
īde et applicȝ ad alia. Etiā ſi millefies vna die hō
īeȝ inuaſerit millefies hō ſe ab eis auͤtat ſignādo
ſe ſigno ſcē crucis ſuſpirādo ad deū īuocādo nr̄āȝ

dn̄am ⁊ ſcm̄ āgelū̄ cuſtodē ſuū̄ ceteros qꝫ ſāctos
quos in ſpeciali habet veneracōe ⁊ dilcōe. Vel
ſi hec omnia non proſint: infligat homo ſibi ipi
aliquē dolorē per flagella aut alias ſalua diſcre
cōe ⁊ ſi nec adhuc ſic pax fuerit michil melius ē
niſi ut tunc homo ꝯtēpnat tales ſpurcitias ⁊ fa
ciat ſicuti faceret. ſi quis ſibi diceret vel oſtende
ret aliqua que ipē audire ſiue videre dedignare
tur. Tunc enī quaſi cū indignacōe auerteret
⁊ aures ⁊ oculos ⁊ ꝯuertēt ſe ad alia etiā quā
tūcumqꝫ alius loqueret ſeu mōſtraret que ſibi
non placerent. Sic ⁊ hic fiat. Si aūt nec ſic in
fernales muſce pū̄gitiue pacem ꝑmiſerint. op
timū remediū eſt ut homo michil de eis āplius
curet. ſꝫ ſub diuina ꝯfidētia pacientiam habeat
⁊ ſit ſecurus quantū eū nocebūt. non ſolū ẏmo
⁊ ad magnā coronam eidē proderūt ¶ Qua
tuor generalia documēta cōn̄ malas cogitacōes

Pro pleniori itellcū eoꝝ q̄ dicta ſūt. ⁊ ꝓ facili
ori remedio ꝯſequendo. Contra tam groſ
ſas ⁊ ruſticanas temptacōes cogitacōnū. pona
mus aliqua documenta breuit̄. Quoꝝ primū
eſt iſtud. ꝑiculoſiſſimū. eſt cū quis ſe dare vult
ad deuotionem ⁊ ad ſpūalia exercitia ſi non ſcit
ſcripturas nec habet bonū directorem. ꝯſiliariū
fidelem. exptū. deuotū. ⁊ diſcretū. deū timentem
de quo audeat ⁊ poſſit tōliter cōfidere ⁊ ꝯſciētie

ſue ſecreta ex toto eidem reuelare· alioquī enim
ɔtīget talē pſonā facilius et piculoſius errarē a
vera via ſalutis q̄ꝑ aliquē q̄ cōi ſecularium fideliū
ḡdit via. Exēplū ſup hoc habe9 in vitaſpm.
Nā dicebat quidā ſāctus pater. Si videris. Ju
uenem· per ſe volentem intrare paradiſum id ē
ſine doctore: etiam ſi iam vnū habuerit pedem
in paradiſo: retrahe ipſum infra per alium pe
dem quia ſic nunquam intrare poterit. Secun
dum documētum eſt: poſtq̄ꝑ perſona deuota ex
poſuit ſuo patri ſpirituali illam temptationem
villanam· verbis generalibus: non eſt neceſſa
rium de ea vltra in ſpeciali aliquid dicere· niſi
forte in illum finem ut melius intelligi poſſet ex
qua cauſa ſit orta· ⁊ ut ex conſequenti conueni
entius poſſit dari remedium. Non tamen ad
huc fieri debet hoc frequenter. Qui enim preſu
meret liberari ſe ab huiuſmodi tēptatiōe ꝑ
ɔfeſſiōis et maniſeſtacōis iteracōꝫ nimiā erraret
valde. Nā expiētia docēte frequēt habitur9 eſſꝫ
peius ex hoc. Attēdat ꝰ ꝑut ſup̄ tactū ē· ꝙ nō
ē necēm ut ide q̄s ɔfiteat· eo ꝙ nō ē pccm n̄ forſi
tā ipa pſōa eēt i culpa ex vna qn̄qꝫ cāꝝ ſupius
expſſaꝝ. Tūc ei poteit fiei ita ut petat cōſiliū et
auxiliū a ɔfeſſoē· ⁊ ut veiaꝫ ɔſeq̄ mēat de occōe
p̄ſtita· tā abhōiabili tēptacōi· utputa. Si viꝫ ip
ſa pſona deuota cōſueta eſſꝫ nis vacaē otio aut

curioſitati·aut quia nimis ieiunaſſet indiſcrete
aut quia nimis in cibo ⁊ potu exceſſiſſꝫ·De hijs
bene poteſt fieri ꝯfeſſio aut etiam ex̄ ꝯfeſſionem
peti ꝯſiliū·abſqꝫ tñ ſpeciali ⁊ apta manifeſtacõe
talis blaſphemie que ipſā ꝑſonam vexat. Ter
ciū documentū eſt ut diligētiſſime ab omnibus
caueatur ne quis aliquo modo quicꝙ̄ dicat aut
faciat vel ſcriptis vel picturis vel geſtibus vel
figuris quibuſlibet corā vtriuſqꝫ ſexus pueris
ſiue iuuenibus vñ poſſit in eis cauſari poſtmodꝰ
hmõi nepharie aut aliaꝝ quarūcumqꝫ turpiū
cogitacõnū incentiuū. Pro ut proch dolor non
nulli facere non verentur qui ſine omni neceſſi
tate ⁊ ex mera ſua carnalitate ſeu cū leuitate lo
quūtur audacter de ſecretis matrimonij aut contͣ
fidem·contͣ deū eiuſqꝫ ſanctam humanitatem vel
cõtra ſanctos ꝑ modū ioci vel alias leuitꝰ corā
puellis ⁊ iuuenibus aut ꝑ turpes picturas aut
ꝑ geſtus laſciuos innocētum corrūpunt corda
aut q̄ caniculos vel catos aut pullos vel alias
beſtias laſciuientes ⁊ ad laſciuias ⁊ turpes co
gitatus de facili inſipientiū aīos ꝓuocare valē
tes nutriūt ⁊ ab hmõi taliū viſu auditu ⁊ tactu
pueros ⁊ puellas innocētes non caute cuſtodi
unt·ſed ſine omni verecūdia coram eis cū hijs
turpia fieri ꝑmittūt in magnū ſuum ⁊ talium
inocētum ꝑiculū aīarū. De facili nāqꝫ pueri etiā

innocentiſſimi occaſione. ex hmōi nephandorū
auditu viſu tactu vel ac̄ data cogitabunt inimi
co cooperante. vtinam non ex cogitacione etiā
opere poſtmodum conpleant que loqui non
licet. Sed dimittamus illa et veniamus ad alia
Quartum documentū eſt temptatio illa grauis
et turpis blaſphemie. ſeu quecunqꝫ alia que ī ſo
la cogitacione ad hec verſatur. vincitur ut con
muniter melius. eam contempnendo. obliuioni
trahendo et ſe de ea excuciendo ꝛ ad alia fortiter
mentem trahendo q̄ꝫ multum cū ipſa litigando
repungnando et diſputando. Ratio efficax eſt
huius. De quanto enim nititur quis ſufflando
fortiter extinguere magnū ignem amplius. de
tāto ignis inflammaſcit vehementius. et auge
tur cicius. Similiter ē de potētia hominis yma
ginatiua ſiue virtute fātaſtica quia quāto ma
gis aliqua ſpetie apprehenſiua per cogitatiōēs
conpungnantes fricatur et mouetur. tanto for
tius in ipſis figitur et indelebilius fortificat᷑. Ni
chil ergo conſultius niſi ut tranſeatur faciliter
ī hijs ꝛ nō nimis īmobilit᷑ ꝛ q̄i ex directo eis re
pugnet᷑ ſꝫ q̄i ex adu̾ſo ꝑ īdirēm alia vꝫ ī cogitatu
fortit᷑ apprehēdēdo. Et ut breuiter remedū non
breue. dicā aqua peitēcie ī lac̄mis corpis ꝛ geit⁹
ſpūs ī ɔtricōe cordis ꝓ pc̄cis. hāc malā tēptacōꝫ
et quācūqꝫ aliaꝫ maculam aīe efficaci⁹ abluit

purgat ⁊ extinguit. Expto credatur. Si tamē
ut ſupra poſuim⁹ diſcretio non deſit. Jta ut ca
put ſēſus ⁊ racō nō ledātur. Et dūmodo firma
ſpes de dei miſericordia non abſit. Jta ut ex ni
mio timore offenſionis diuine in deſpacōis vo
ragmē nō labatur. Deficim⁹ quippe ex nobis
in cūctis ꝫ non vſq; quaq; ad pdicōez gracie dei
Jpſe enim nouit ſuſtentare noſtrā inſufficiēciā
⁊ infirmitatē plus ꝙ pater ⁊ mater q̄ nos ſm
carnem genuerūt dūmodo nos noluerim⁹ ſpō
te declinare extra eius cōfidētiā ⁊ diuinā caritatē

¶ Explicit tractatus ꝓ deuotis ſimplicibus q̄liter
ſe diſcrete ⁊ caute habere debeant ī ſuis exercitijs
Editus a venībili mgrō Joh Gerſon. Cācellario.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF